

LETO XXXIII / ŠTEVILKA 5, MAJ 2001 / POŠTINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC / CENA 300 TOLARJEV

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

MACESEN-BELI ŽENSKI CVET

OTROCI NA POTI

MACESEN ŽENSKI CVET

KLIČA BUKVE

SMREKA ŽENSKI CVET

TUDI PRVENSTVO JE TEMA ZA U V O D N I K

5. PRVENSTVO GOZDARJEV V ODBOJKI

Jože Papež,
kapetan ekipe Kočevja,
prejema prehodni pokal
iz rok organizatorja

Lačni odbojkarji

Koroško gozdarsko društvo je bilo organizator 5. prvenstva gozdarjev v odbojki, ki je potekalo v soboto, 19. maja 2001 v Mežici.

Turnirja, ki je potekal v športni dvorani OŠ Mežica, se je udeležilo osem moštev iz cele Slovenije, končni vrstni red ekip pa je bil:

Kočevje
Bled
Slovenj Gradec ZGS
Štor
Slovenj Gradec GG
Celje

Novo Mesto
Postojna
Ekipa Kočevja je tako osvojila prehodni pokal, na katerem se je že dve leti nabiral prah v blejski vitrini.

Postojnčanom v tolažbo pa je ostala organizacija naslednjega prvenstva drugo leto.

Turnir je tako v športnem kot organizacijskem smislu zelo dobro uspel, še zlasti so bili udeleženci navdušeni nad nadomeščanjem izgubljenih kalorij in telesnih sokov, ki je v lepem in sončnem vremenu potekalo na lovski koči na Lomu nad Mežico.

Na koncu še zahvala vsem podjetjem in posameznikom, ki ste kakorkoli, tako finančno, s svojim delom, kot tudi samo z dobrimi mislimi prispevali k odlični organizaciji prvenstva.

Ivan Štornik

Podatke zbral in zapisal:

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, ☎ Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) je javni zavod, katerega uslužbenci opravljajo poleg rednih dejavnosti (spremljanje stanja in razvoja gozdov, varstvo gozdov, usmerjanje in načrtovanje gospodjenja z gozdovi, gozdnim prostorom, usmerjanje gradnje in vzdrževanje gozdnih cest, gozdno semenarstvo, zagotavljanje sadik gozdnih drevesnih in grmovnih vrst, prevzemanje del v gozdu sofinanciranih iz proračuna Republike Slovenije) tudi strokovno svetovanje in usposabljanje lastnikov gozdov in naravovarstveno osveščanje ostalih javnosti (šolarji, ostali). Poleg rednega dela smo v aprilu in maju izvedli še druge zanimive dejavnosti.

21. april je praznik zemlje. Ekološko osveščeni ob "Dnevu zemlje" poskrbimo za čisto okolje – gozdarji tudi za gozdni prostor. Revirni gozdarji so popisali posamezna večja odlagališča raznih odpadkov v gozdu in kot koordinatorji pomagali pri izvedbi čistilnih akcij v domačem kraju. V našem območju so bili zelo aktivni lovci lovskih družin. Pridružili so se jim tudi planinci in šolarji ob pomoči občin in komunalnih podjetij. Tako gozdarji kot ostali sodelujoči pri čistilnih akcijah in drugih prireditvah ob tem "zelenem" prazniku opozarjamo na neosveščenost posameznikov, ki jim ni mar za našo zemljo.

Osnovnošolci 2. osnovne šole iz Slovenj Gradca so ob Dnevu zemlje izvedli številne projekte. Pripravili so tudi KVIZ o zdravju, z gozdarji pa so se podali tudi v gozd na Legen. Ugotavljamo, da bi moral biti "dan zemlje" vsak dan, ne pa samo enkrat na leto.

Letošnja spomladanska sadnja se je zaradi ugodnega vremena pričela prej kot prejšnja leta. V aprilu je bila zaključena spomladanska sadnja. Lastnikom gozdov priskrbijo iz dre-

vesnice Omorika gozdarji ZGS planirane sadike, plačane iz proračuna. Posameznih zaščitnih sredstev za sadike (listavci) še ni. Potrebno bo počakati še na odpiranje in podpis posameznih pogodb z izbranimi dobavitelji teh sredstev. Upamo na čimprejšnjo rešitev!

V aprilu je na nivoju CE ZGS potekal popis kostanjevega raka na pravem kostanju. Pravi kostanj že od leta 1950 v slovenskem prostoru množično uničuje gliva *Cryphonectria parasitica*, ki povzroča kostanjev rak. Pojavilo se je naravno sušenje pravega kostanja, danes opažamo, da je na nekaterih območjih sušenje manj intenzivno. V našem območju je bil popis izveden v KE Prevalje (Strojna, Dolga brda), kjer je tudi največ pravega kostanja v našem območju. Iz popisov je razvidno, da je kostanj pri nas še zdrav.

V maju so po koroških občinah potekali javni razpisi za izbiro najprimernejših izvajalcev vzdrževanja gozdnih cest. Postopki izbire še niso zaključeni.

V obdelavi je tudi osnutek Zakona o gozdnoreprodukcijskem materialu, v katerem so zajete tudi konkretne naloge in zadolžitve javne gozdarske službe na področju semenarstva in drevesničarstva. V drevnici "Omorika" smo se na povabilo našega gozdarskega inšpektorja Draga Križana udeležili in sodelovali na prvem skupnem srečanju tudi gozdarji.

ZGS omogoča študentom in pripravnikom gozdarstva izvedbo prakse terenskih vaj in strokovnega programa. 7. in 8. maja so imeli pod vodstvom prof. dr. Jurija Diaccija v našem območju terenske vaje študentje 4. letnika gozdarstva. V gozdnih mislinjskega in radeljskega dela Pohorja so pod strokovnim vodstvom gozdarjev KE Mislinja in KE Radlje ob sodelovanju lastnikov gozdov (Sgerm, Kajžar) v delavnicah spoznavali praktične ukrepe in zaščito v smrekovih monokul-

turah, prebiralnih in skupinsko prebiralnih gozdovih.

V Javorju (KE Črna) smo pod mentorstvom prof. Maje Jurc izbrali strokovni opazovalni objekt, kjer bo opazoval in zbiral podatke o razvoju in življenjske navade redkega smrekovega lubadarja (*Polygraphus polygraphus*) za svojo diplomsko nalogo Štruc Sebastjan, študent 4. letnika gozdarstva. Tudi njemu bomo strokovno pomagali, želimo pa mu tudi veliko raziskovalnih uspehov!

Vse strokovne aktivnosti naših ureditvenih načrtovalcev (taksatorjev) in ostalih gozdarjev so usmerjene v zbiranje podatkov za območni gozdnogospodarski načrt.

V Črni pa je bila javna obravnava Gozdnogospodarske enote Mežica (veljavnost načrta 2001 – 2009).

Prve dni v maju so imeli intenzivne priprave za ureditvena dela v GE Črna – Smrekovec načrtovalci in revirni gozdarji

revirjev na Smrekovcu, Koprivni in na Ludranskem vrhu.

Gozdarji se intenzivno pripravljamo na "Teden gozdov", ki bo letos od 27. maja do 3. junija. Moto letošnjega tedna gozdov je "Evropohod 2001"

V jeseni se bodo zbrali pohodniki iz vse Evrope v Strasbourgu. Tja bodo prišli s poslanicami (Eurofon) po evropskih pešpoteh. V Slovenijo bodo pripešali po evropski pohodniški poti E 7 27. maja v Hoduš, 17. junija pa bodo po E 6 zakoračili v naše gozdnogospodarsko območje na Ciganiji (pred Slemenom), 21. junija pa nas bodo zapustili na prehodu Radelj. Na poti bomo z njimi tudi gozdarji.

Poleg drugih aktivnosti pripravljamo tudi regijski kviz za četrtošolce o spoznavanju gozda, kateri bo potekal 6. junija na E 6 in gozdni učni poti Stari grad v Radljah.

Detaljno vas bomo seznanili o Tednu gozdov v naslednji številki Viharnika. ▲

DELAVCI GOZDNEGA GOSPODARSTVA BOMO LETOS LETOVALI

Sindikata Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec d.d. tudi letos organizira počitnikovanje za delavce družbe po ugodnih pogojih. Letovali bomo lahko v prikolicah v Novem Gradu, kjer bodo desetdnevne izmene od 1. junija do 10. septembra. Prispevek za letovanje 35.000 SIT bomo lahko poravnali v treh mesečnih obrokih.

Tisti, ki imate raje termalno vodo, se boste lahko odločili za letovanje v Čatežu, kjer v urejenem okolju stoji prikolica z dodatnim prostorom za kuhanje. Tu bodo izmene sedemdnevne, od sobote do sobote, od 2. junija do 29. septembra. Cena je v sezonskih mesecih, julija in avgus-

ta 45.000 SIT, v juniju in septembru pa 35.000 SIT. V ceni za letovanje je vključenih 5 kart na dan. Stroške letovanja bomo lahko poravnali v treh mesečnih obrokih.

V Čatežu bo možno letovati še v mesecu oktobru za ceno najemnine 10.000 SIT na teden.

Tudi letos lahko delavci Gozdnega gospodarstva preživite svoj dopust v hotelih Bernardin ali Vile Park v Portorožu pod enakimi pogoji kot prejšnja leta. Informacije o tem dobite pri tajnici Gozdnega gospodarstva, kjer se lahko tudi prijavite.

Sindikata Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec

»BIVANJE«

NARAVOSLOVNO – ETNOLOŠKE UČNE POTI V LIBELIČAH

METKA TAJZEL, univ. dipl. inž. gozdarstva

V vasi Libeliče se že od junija 2000 nahaja učna pot.

Ob tednu knjige in bližajočem se dnevu zemlje je občina Dravograd organizirala predstavitev brošure VELIKA UHARICA, ki je vodnik po etnološko – naravoslovni učni poti v Libeličah. Predstavitev je bila v knjižnici Dravograd, kjer sem kot avtorica ob diapozitivih predstavila brošuro, s katero je učna pot začela »bivati«.

Richard Feynman pravi: »Narava uporablja najdaljše niti, ko tke svoje vzorce, in vsak najmanjši košček njenega tkanja vsebuje zamisel celotne tapiserije.«

Če hočete spoznati in razumevati »niti tapiserije« imenovane narava, je gozd eden izmed ekosistemov, ki vam to omogoča. Vsi odnosi v gozdu kažejo na njegovo izredno zapletenost. Poznati morate njegove sestavne dele, rastlinski in živalski svet, njihovo okolje. Le s vsestranskim spoznanjem prepletenosti vsega živega in neživega boste doumeli zapletenost »vzorca tapiserije«.

Prvi pogoj za spoznavanje in razumevanje je znanje o gozdu – naravi, drugi pa srečanja z njim. Vzroki, načini in pogostost srečevanja oblikujejo odnos do gozda, od njih si izoblikujete odgovor na vprašanje: »Kaj vam gozd in narava pravzaprav pomenita?«

Učna pot Velika uharica je ena od zvrsti samovodenih poti v naravi, na kateri obiskovalci postanete raziskovalci.

Pod neopaznim vodstvom odkrivате zanimive stvari, dogodke in procese v kratki zgodovini človeštva. K temu vas spodbudi muzej v župnišču, kjer je postavljena stalna razstava o Koroškem plebiscitu in črna kuhinja. V 800 let stari kostnici si lahko ogledate njeno identično vsebino – kosti.

V samem centru vasi pa sta na ogled stara Cehnarjeva trgovina iz prve polovice prejšnjega stoletja in Prajsova kašča. Zgodovino Libelič, na

1. Tabla poti
Foto Metka Tajzel
2. Smreka – ženski cvet.
Foto Gorazd Črešnar
3. Macesen – ženski cvet
Foto Gorazd Črešnar
4. klica bukve
Foto Gorazd Črešnar
5. Kostnica Libeliče
Foto Gorazd Črešnar
6. Macesen – beli ženski cvet
Foto Metka Tajzel
7. Otroci na poti.
Foto Metka Tajzel
8. Ogledalo na poti.
Foto Metka Tajzel

2

3

prerezu debla, povezuje z zgodovino rastlin. Če potujete od zunanje letnice proti sredini debla je tako, kot bi čas vrteli 125 let nazaj.

Ob vodniku o libeliški okolici si pridobite osnovno znanje o naravi – zgodovini, kar vas spodbuja k samostojnemu raziskovanju.

Vodnik gradijo štirje sklopi:

Opisi točk – Vodnik predstavlja le kratke opise točk, vendar če ste lačni učenja tudi v prostem času, si pred odhodom na pot prelistajte še dodatne leksikone, ključne za določanje rastlinskih in živalskih vrst za

lažje razumevanje posebnosti in podrobnosti, ki jih srečate na poti.

Zelena rubrika –

Ne boste verjeli, pa je res – z fascinantnimi podatki in opisi npr. sožitje smrekova uš – mravlja, da lahko iz žira pridobivamo tudi olje, kaj lahko izdelamo iz trajne in obstojne brezove skorje,...

Odgovori na vprašanja – Kaj je to: »Oče velik kakor gora, mati huda kot hudoba, otroci pa tako dobri, da jih ima ves svet rad?« (kostanjevo drevo, bodikasta ježica, slastni plodovi) in

naloge – npr. na poti vas čaka ogledalo, ki vam pokaže razvejenost krošnje.

Z vodnikom ste kot obiskovalci ves čas aktivni, odgovarjate na vprašanja, pišete in rišete. Sami iščete informacije, ki jih povezujete in delate zaključke. Pomagate pa si tudi s karto poti in slovarjem manj znanih besed.

Vodnik vam omogoča, da se spoznate in поблиže seznanite z abecedo in modrostjo v določenih predelih neokrnjene narave in se hkrati na rekreativnem sprehodu prepustite naključjem narave: raznolikosti, šumom, vonjavam, umirjenosti in prijaznosti. Čudežni gaber na poti vam izpolni željo, če z desno roko sežete v luknjo v njegovem deblu, ki jo je pripravil samo za vas.

Zavedati pa se morate, da vam noben vodnik ne more opisati pomladnega jutra ali zimskega mraza. Do tega se mora vsak dokopati sam. Vsak odnese svojo podobo; otrok drugače kot človek v kasnih letih, učenec drugače kot učitelj, odvisno tudi od vašega razpoloženja in dogajanja na poti sami. Enkratni obisk vam ne bo odgovoril na vsa vprašanja. Obiščite Libeliče in učno pot Velika uharica v različnih letnih časih, bodite znanja željni raziskovalci! Pri tem naj vam bo v pomoč Vodnik.

Info

Opis poti

Poti sta dve. Izbirate lahko med krajšo in daljšo. Po kratki se sprehodite po gozdnem robu in v vasi spoznate zgodovinsko-etnološke znamenitosti.

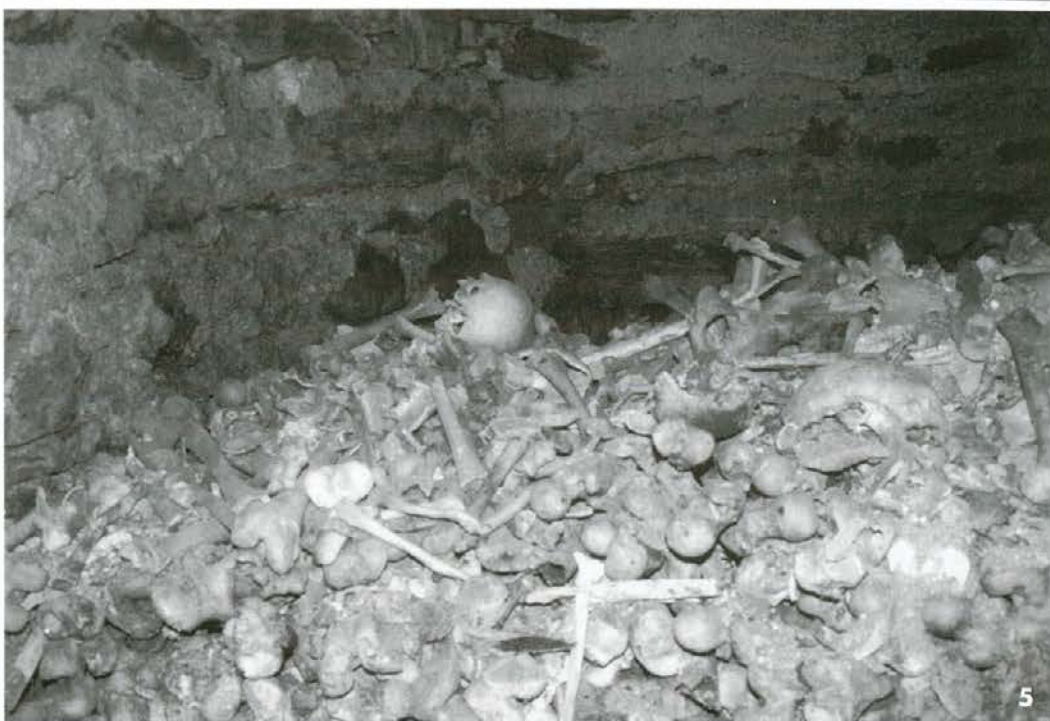
Njena dolžina je okrog 1 km, čas obhoda pa dobrih 30 minut. Pri daljši premagate 229 m nadmorske višine, dolžina približno 2,5 km in čas obhoda s počitki je dobri 2 uri.

Začetek poti je v gručasti vasi Libeliče. Pred kmetijo Buč se nahaja večja tabla s silhueto sove, zemljevidom poti in pravili obnašanja na poti.

Pot je označena s krogom rumene markacije. Na njej je 29 stojiščnih tabel. Je krožna.

Ključ za ogled kostnice dobite pri kmetiji Buč.

Vodnik lahko kupite pri Kulturno – prosvetnem društvu v Libeličah oziroma se obrnete na osebe: Viktorija Kos, Joža Srebotnik Zagernik in Irma Knez. ▲

Ostali podatki o poti in vodniku

Investitorja poti:

Občina Dravograd in Zavod za gozdove Slovenije OE Slovenj Gradec.

V projektu so sodelovali strokovni sodelavci programa Celostnega razvoja podeželja in obnove vasi za Libeliče.

Vsebinska zasnova poti:

Metka Tajzel in Gorazd Črešnar.

Vodnik izdala in založila:

Občina Dravograd

Avtorica vodnika:

Metka Tajzel

Produkcija:

IMAGE- Mežica

Oblikovanje:

Uroš Grabner

Ilustracija uharice:

Stojan Brezočnik

Fotografije:

Tomo Jeseničnik, Gorazd Črešnar

BESEDA O UREJANJU VRTOV IN JAVNIH NASADOV

VLADIMIR PLANINŠEK

V zadnjem času se ob svojem delu vse pogosteje srečujem z nestrokovnim delom na področju urejanja zelenih površin. V roke dobivam načrte urejanja okolice hiš in parkov, ki niso milo rečeno ničemur podobni. Vse več pa je opaziti tudi zasaditve kar tako, ki delujejo neestetsko.

Z načrtovanjem zelenih površin se ukvarja že vsakdo pa čeprav nima kaj dosti pojma o rastlinstvu in njihovih posebnostih. S tranzicijo naše države sem upal, da se je družba razčlenila in da dela vsak tisto, kar zna. A sem se očitno uštel.

○ prostoru so pričeli odločati tisti, ki so nekaj malega slišali o rastlinah, ne poznajo pa njihovih bistvenih lastnosti. Tisto malo znanja o rastlinah in načrtovanju nasadov pobranem iz le peščice knjig prevedenih direktno iz tuje literature, jim v končni fazi bolj škoduje kot koristi. In težave so tu.

Ta sestavek je namenjen osveščanju širše javnosti ali pa tudi ožje uporabnikom tovrstnih »storitev« (načrtovanja okolice). Ni vsakdo načrtovalec zelenih površin, ki se le malo spozna na rastlinstvo. Tukaj ne gre več za strokovna vprašanja in različne poglede, gre za poklicno in delovno etiko, pri kateri se nekateri podstopijo delati tudi tisto, kar ni v njihovi domeni. S tem nam vsem močno znižujejo stopnjo splošne kulture. Pri tem pozabljajo, da se za načrtovanjem skriva veliko specifičnega znanja, študiranja, popotovanj in obiskov parkov, stikov z znanimi domačimi in tujimi načrtovalci; skratka veliko teoretičnih in praktičnih znanj se skriva v dobrem načrtovanju.

○ oblikovanju nasadov govorimo takrat, ko urejamo celoten zunanji prostor ob hiši ali javne nasade. Ob tem je

potrebno poudariti, da neprimerno izbrane rastline že v naprej pomenijo določeno hiranje, kar pomeni nepotrebno povečanje stroškov vzdrževanja ter precej nepotrebne jeze. Medtem, ko lahko v zasebnih vrtovih izbiramo več ali manj za okolico primerne rastline, pa v javnih nasadih temu ni tako. Javni nasadi niso le zbirke nekih rastlin, ampak so namenski nasadi, ki so zasajeni na primernem rastišču s primernim rastlinstvom. Dobro načrtovanje je ključ za ustvarjanje lepega vrta – vrta s čutom za enovitost in stil, za ravnovesje in skladne odnose, za harmonijo z okoljem.

Resda ima načrtovanje ureditve okolice pri nas kratko tradicijo, vendar to ne pomeni, da lahko vsakdo načrtuje. Načrtovanje ureditve okolice ni le načrt zasadnje, ampak je nekakšno oblikovanje okolice in ne le zgolj dekoriranje. Pri urejanju gre za celoto, ki jo sestavljajo celoti podrejene posameznosti. Tako kot nepoznavanje lastnosti rastlin lahko škodi tudi dekoratorstvo, ki vrt in okolico nekako iznakazi. Pri tem se ponavadi pojavlja neprimerna kičasta sestava rastlin, polno je nepotrebni betonskih škarp, škarpnikov, robnikov, zidov in drugih nepotrebni gradbenih elementov, ki jih je pozneje skorajda nemogoče popravljati.

Vse oblikovane zelene površine so v primerjavi z gradbenimi stvaritvami štiridimenzionalne. To pomeni, da moramo pri načrtovanju takih površin upoštevati tudi čas, v katerem se rastlinstvo prilagaja in spreminja. Pri tem se spomnim besed, ki jih je napisal dr. Tone Wraber »Vsi si predstavljamo, kaj je rastlina. Večina pa na tako vprašanje ne bo znala odgovoriti. Navadno si rastline predstavljamo ukoreninjene organizme z zelenimi listi in bolj ali manj barvnimi cvetovi. Da pa gre za živa bitja pa je že bolj

zapleteno dejstvo, ki nas spravlja v zadrego«.

Vsaka sadika ima svoje specifične zahteve glede rastišča, kjer jo z večjim ali manjšim uspehom gojimo. Vedeti moramo, da ima vsaka vrsta rastline svoj genetski potencial, ki pride lahko do delnega izraza, odvisno od primernosti okolja v katerem rastejo. Pravilna izbira sadike je med poglavitnimi dejavniki za lep in okolju primeren vrt, drevored ali park. V zadnjem času se na našem knjižnem trgu vse pogosteje pojavljajo knjige, ki obravnavajo uporabo drevja, grmovnic in trajnic. Večina jih prihaja iz dežel, ki našemu podnebjju niso tako blizu in so direktno prevedene. Niso prirejene in ne upoštevajo naših podnebnih in talnih razmer tako, da ne ustrezajo povsem našim razmeram. Uporaba teh v knjigah opisanih neustreznih in neodpornih sadik je z vidika profesionalcev tvegano dejanje in lahko ima neljube in neslutene posledice. Vse preveč teh neustreznih sadik se potom uvoza iz za rastline klimatsko neprimernih dežel pojavlja predvsem v raznih trgovskih centrih in tudi v nekaterih drevesnicah.

Zunanji izraz ravnotežja med naravo in človekom je podoba kulturne krajine. Ena izmed mnogih sestavin kulturne krajine je tudi ves »prostorski inventar« (poslopje, cerkve, znamenja, parki vrtovi...), ki mora v svojem slogu in tudi gradbenem materialu biti prilagojen okolju. Za obstoj kulturne krajine je precej nevarno napačno in nestrokovno odločanje in s tem posredno vnašanje tujkov v naše okolje. S tem se ruši ravnotežje. Taki pojavi zbujaajo vse večjo skrb ne le z zornega kota sedanjosti, ampak tudi prihodnosti. Parki in vrtovi vse prevečkrat nastajajo spontano brez razmišljanja. Prišel je skrajni čas, da pričnemo pre-

navljati in obnavljati izgleda podeželja, vasi, trgov in mest ter ulic v njih glede nasadov in ureditev le teh v njih. Pa ne kar povprek. Nujno se je potrebno posvetovati s strokovnjaki s področja načrtovanja okolice hiš in parkov.

V večini zahodnih dežel je praksa, da pri načrtovanju stanovanjskih in industrijskih kompleksov ter parkov sodelujejo strokovnjaki za ureditev okolja. Nikakor pa teh ureditev ne smejo načrtovati arhitekti, gradbeniki in ostali nestrokovnjaki. Taki načrti ureditev so sestavni deli celostnih načrtov.

Načrtovanje ureditev okolja je zelo zahtevna in odgovorna naloga, niti najmanj preprosta, ki se je vse prevečkrat lotevajo »strokovnjaki« z drugih področij. V njihovo stroko se ne sme nihče vtikati, oni sami pa so strokovnjaki za vsa področja. Če hočemo dobro načrtovati, moramo tudi dobro poznati osnove vzgoje in rasti posameznih rastlin:

- morfologijo, ki obravnava vlogo posameznih delov rastlin in njihovo notranjo in zunanjo zgradbo,
- fiziologijo, ki govori o procesih v rastlinah samih,
- ekologijo (okolje, tla, vremenske razmere...) posamezne rastline, ki proučuje tudi sestavo rastlinskih združb in rastlinsko geografijo,
- pomologijo ali poznavanje vrst rastlin in njihove značilnosti in zahteve,
- taksonomijo, ki razvršča rastline v naravni sistem po njihovi sorodnosti,
- tehnologijo vzgoje rastlin,
- krajinarstvo,
- vso ostalo botanično znanje ...

Več ko od tega znamo, bolje bomo lahko načrtovali. Za uspešno vzgojo sadik, načrtovanje, ureditev nasadov, vzdrževanje nasadov in vzpodbujanje pravilne rasti rastlin sta torej potrebna zadostna količina znanja in seveda praksa. ▲

LESARIADA 2001

IVAN ŠKODNIK, ravnatelj Poklicne gostinske in lesarske šole

V četrtek, 19. aprila 2001 je bila v Slovenj Gradcu Lesariada – državno tekmovanje lesarskih šol iz vse Slovenije. Letošnje srečanje je bilo že sedmo po vrsti. Še posebej smo bili veseli, da so se tokratnega tekmovanja udeležili tudi vajenci lesarske šole iz Wolfsberga iz Avstrije, s katerimi naša šola uspešno sodeluje in skupina dijakov iz finskega Lahti. Rečemo lahko, da je bila to 1. mednarodna Lesariada, na kateri je sodelovalo 700 udeležencev, od tega je bilo 400 tekmovalcev.

Trenutno je v Sloveniji 9 lesarskih šol in sicer v Kočevju, Ljubljani, Mariboru, Novi Gorici, Novem Mestu, Postojni, Škofji Loki, Sevnici (izobražujejo samo po dualnem sistemu) in Slovenj Gradcu.

Tekmovanje je potekalo iz več področij:

- ročni obdelavi lesa,
- prepoznavanju, lastnostih in uporabi domačih vrst lesa,
- družabnih igrar,
- malem nogometu,
- štafetnem teku.

Tekmovanje je potekalo celo dopoldne na več lokacijah. Športne dejavnosti so se odvijale na stadionu 2. osnovne šole, tekmovanje v ročni obdelavi lesa v šolski delavnici, preizkus prepoznavanja in poznavanja lesa pa v šolskih učilnicah.

S soorganizatorjem te prireditve, to je Turističnim društvom Slovenj Gradec smo se odločili, da del tekmovanja predstavimo širši javnosti, zato so se družabne igre odvijale v samem centru mesta. Dijaki so se preizkusili v stari domači obrti in sicer v izdelavi in polaganju skodel. Tekmovalci so morali najprej razžagati hloed na ustrezno dolžino, nato cepiti skodle oziroma "šitne" in jih potem pritrditi na streho. Ves potek dela je dijakom demonstriral naš znani šitlar Rudolf Strmčnik z Graške Gore, ki je njihovo delo tudi ocenjeval.

Na koncu tekmovalnega dela smo bili veseli, da nam je tudi vreme ustreglo in da smo lahko vsa tekmovanja izvedli tako, kot smo jih načrtovali.

Razglasitev rezultatov je bila v športni hali. Dijaki naše šole so se kar dobro odrezali v tekmovalnem delu.

Najboljši so bili v prepoznavanju in poznavanju lesa, ekipi v ročni obdelavi lesa je za las je ušlo 1. mesto, prav tako pa so bili drugi tudi nogometaši. V skupnem seštevku točk so bili naši dijaki uvrščeni na odlično drugo mesto.

Lesariada pa nima samo tekmovalnega značaja, ampak je to srečanje in druženje mladih lesarjev, možnost za nova poznanstva in prijateljstva ter za izmenjavo mnenj.

Ob tej priložnosti se še enkrat prav lepo zahvaljujem vsem sponzorjem, saj brez njih Lesariade ne bi mogli izpeljati tako, kot smo jo. ▲

1. Vezanje skodel po cepljenju.

2. Tekmovanje v ročni izdelavi kotnih vezi v šolski delavnici.

3. Tekmovanje v prepoznavanju vrst, lastnosti in uporabe lesa. V ekipi zmagovalcev so domačini, dijaki poklicne gostinske in lesarske šole Slovenj Gradec: Silvo Galer, Franci Obronek in Dušan Pokeržnik z leve. Njihova mentorica je bila Milena Škodnik.

4. Rudi Strmčnik je bil glavni ocenjevalec pri cepljenju in pokrivanju s skodlami.

5. Pokrivanje strehe s skodlami.

6. Tekmovalci iz lesarske šole iz Wolfsberga pri prižiganju hloda.

Foto Franc Jurač

PROGRAM PREKOMEJNEGA SODELOVANJA

PROJEKT: TRŽENJE KMETIJSKIH IZDELKOV

Zapisala:

Darja Jeriček, univ. dipl. ing. agr., KSS enota Ravne na Koroškem

V aprilu 2001 je Savinjsko šaleška razvojna agencija skupaj s partnerskimi organizacijami: razvojno agencijo A.L.P. PECA, razvojno agencijo SORA, svetovalnim podjetjem NO'VNA RAZVOJ, Kmetijsko svetovalno službo Prevalje in Kmetijsko gozdarsko zbornico Celovec začela izvajati projekt »Trženje kmetijskih izdelkov«. Projekt je sofinanciran s strani programa PHARE Prekomejno sodelovanje Slovenija - Avstrija 98 /Sklad za male projekte/.

Namen projekta je izmenjava izkušenj na področju razvoja dopolnilnih dejavnosti zlasti na področju zagotavljanja kakovosti izdelkov, trženja, promocije in usposabljanja.

Cilji projekta so:

Okrepiti sodelovanje med nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in razvojnimi organizacijami na obeh straneh meje

Povečati usposobljenost nosilcev dejavnosti na področjih zagotavljanja kakovosti, promocije in trženja produktov s kmetij

Glavne aktivnosti, ki se bodo izvajale v obdobju april - avgust 2001 na Koroškem in Savinjski dolini so:

Predstavitev in izmenjava izkušenj na področju organiziranosti in oblikah izobraževanja in usposabljanja nosilcev dejavnosti na kmetijah v Sloveniji in Avstriji

- obisk in predstavitev sistema in oblik izobraževanja in usposabljanja v okviru Kmetijsko-gozdarske zbornice v Celovcu
- izmenjava izkušenj med strokovnjaki (lokalni centri, svetovalna služba, izobraževalne organizacije)
- definiranje skupnih interesov in možnosti sodelovanja

Organizacija in izvedba ocenjevanja izdelkov s kmetij

- sestava ocenjevalnih komisij za suhomesnate izdelke (salame, želodci) in izdelke iz sadja (mošt, sok, kis, žganje, suho sadje)
- povabilo predelovalcem in zbiranje izdelkov za ocenjevanje izvedba ocenjevanja izdelkov in priprava priporočil za izboljšanje kakovosti izdelkov

Organizacija in izvedba usposabljanja za nosilce dopolnilnih dejavnosti na kmetijah

- priprava programov usposabljanja in izbor izvajalcev glede na že opredeljene potrebe nosilcev dopolnilnih dejavnosti: knjigovodstvo za dopolnilne dejavnosti na kmetiji, določanje prodajne cene izdelkov, uspešnejše trženje produktov s kmetij

- promocija programa pri nosilcih dejavnosti, organizacija in izvedba usposabljanja

Izmenjava izkušenj med predelovalci iz Koroške, Gorenjske in Savinjsko-Šaleške regije s predelovalci iz Avstrijske Koroške

- organizacija srečanja med predelovalci iz Sel (Avstrija) in predelovalci s Koroške, Gorenjske in Savinjske regije v Zgornje-savinjski dolini

• strokovni ogledi kmetij, predstavitev aktivnosti za izgradnjo skupne klavnice in predelovalne enote v Solčavi, izmenjava izkušenj na področju organizacije dela v skupnih predelovalnih enotah (primer Sele)

• predstavitev in razglasitev rezultatov ocenjevanja izdelkov s kmetij (glej aktivnost 2)

Informiranje in promocija

• izdelava spletnih strani s ponudbo izdelkov predelovalcev, vključenih v projekt

• izdelava informativne zloženke za predelovalce (blagovna znamka, registracija dejavnosti)

• obveščanje o izvajanju projekta in njegovih rezultatih v medijih

Seznam pričakovanih rezultatov celotnega projekta:

izvedba 1 strokovne ekscurzije v Avstrijo (sistem in organizacija usposabljanja nosilcev dejavnosti na kmetijah) za strokovnjake razvojnih agencij in drugih organizacij v obmejni regiji, udeležba do 15 strokovnjakov

- izdelan predlog sodelovanja na področju usposabljanja in izobraževanja nosilcev dejavnosti na kmetijah
- izvedeni dve ocenjevanji izdelkov (suhomesnati izdelki, izdelki iz sadja)
- ocenjenih ca. 30 suhomesnatih izdelkov, 80 izdelkov iz sadja
- izvedenih devet usposabljanj za nosilce dejavnosti na kmetijah, vključenih približno 135 udeležencev

• izvedeno 1 srečanje s predelovalci na obeh straneh meje, vključenih okoli 80 ljudi

• oblikovane spletne strani s predstavitevjo izdelkov s kmetij in celotnega projekta

• izdelani dve informativni zloženki za ciljno skupino predelovalcev na kmetiji

- povečana usposobljenost predelovalcev na kmetijah

• okrepljeni stiki in nadaljnje povezovanje predelovalcev na obeh straneh meje

• povečana informiranost in zavedanje o ponudbi produktov s kmetij

• povezovanje strokovnjakov na obeh straneh meje in vzpostavitev sodelovanja

Delovna skupina je v aprilu in maju že začela z izvajanjem opredeljenih aktivnosti:

Organizacija in izvedba ocenjevanja izdelkov s kmetij

18.maja je na podjetju A.L.P. PECA d.o.o. v Enoti za razvoj podeželja potekalo ocenjevanje domačih salam. Ocenjenih je bilo približno 30 domačih salam od proizvajalcev iz Koroške, Savinjske doline in Gorenjske. Ocenjevanje je potekalo pod vodstvom dipl. ing. živil. teh. Franca Javornika in dipl. ing. živil. teh. Julijane Podvratnik.

28.maja je potekalo na Biotehniški fakulteti ocenjevanje sadnih izdelkov (mošta, soka, kisa, žganja in suhega sadja) pod vodstvom prof. Hribarja. Ocenjenih je bilo cca 80 izdelkov iz sadja.

Razglasitev rezultatov in podelitev priznanj bo potekalo na družabnem srečanju med predelovalci iz Sel(Avstrija) in predelovalci s Koroške, Gorenjske in Savinjske regije v Zgornje savinjski dolini.

Organizacija in izvedba usposabljanja za nosilce dopolnilnih dejavnosti

Konec maja in v začetku junija bodo na Koroškem in v Savinjski dolini potekale delavnice za nosilce dopolnilnih dejavnosti.

Glavne teme:

- Oblikovanje cen produktov (turizem na kmetiji, mlečni izdelki, sadni izdelki...)
- Knjigovodstvo na kmetijah - enostavno knjigovodstvo in pavšal
- Uspešnejše trženje produktov s kmetij ▲

Informacije o projektu lahko dobite pri delovni skupini:

vodja projekta:

Cvetka Goličnik, Savinjsko - Šaleška območna razvojna agencija,

☎ 03 839 47 53

sodelavci na projektu:

Julija Marošek,

NO'VNA RAZVOJ d.o.o., ☎ 82 21 921

Sergeja Gošar,

A.L.P. PECA d.o.o., ☎ 82 40 030

Slavica Berzelak,

A.L.P. PECA d.o.o., ☎ 82 40 030

Tatjana Bogataj, SORA d.o.o.,

☎ 04 50 60 216

Darja Jeriček, KSS Prevalje, ☎ 82 40 231

PLODNO SODELOVANJE TURISTIČNEGA DRUŠTVA SLOVENJ GRADEC IN KMETIJSKO – GOZDARSKE ZADRUGE »LEDINA«

MIRKO TOVŠAK, oec.

Turistično društvo Slovenj Gradec je že v lanskem letu navezalo stike s področno kmetijsko – gozdarsko zadrugo »Ledina« Slovenj Gradec, saj so v takšnem sodelovanju videli možnosti, da organizirajo vrsto aktivnosti na področju urejanja prostora.

Tudi v mestu Slovenj Gradec in njegovi okolici se številni občani ukvarjajo z gojenjem rastlin ob svojih hišah, številni so vrtičkarji, ki si sami pridelujejo vrtnine, veliko pa je tudi takšnih, ki urejajo svoje bivalno okolje tako, da bi bilo čim lepše in čim bolj prijazno okolici. Gojenje rastlin, še posebej pa sadnega drevja, zahteva tudi precejšnjo mero znanja, zato je tudi sodelovanje z agronomi – strokovnjaki s tega področja potrebno.

V letošnjem letu so v tednu pred cvetno nedeljo pripravili dve dokaj odmevni prireditvi. Na predvečer cvetne sobote je bilo v prostorih knjižnice Ksaverja Meška predavanje na temo gojenja in obrezovanja sadnih dreves. Predaval je univ.dipl. agronom Soršak, strokovni sodelavec svetovalne službe pri Kmetijskem zavodu Maribor. Predavanje je popostril z diapozitivi, številni udeleženci pa so na koncu izrazili velik interes, da bi takšna brezplačna predavanja organizirali tudi v prihodnje. Dogovorili so se, da bodo v prihodnjem letu pripravili praktični prikaz obrezovanja in nege sadnega drevja.

Na cvetno soboto so na parkirnem prostoru pred upravno stavbo zadrave pripravili sejem sadik, zemlje, okrasnih rastlin in ostalega pribora, ki ga v pomladanskem času največ potrebujejo vrtičkarji. Letos so poleg vrtnarjev sodelovali tudi kmetje, ki se ukvarjajo z ekološko pridelavo hrane, predstavila se je turistična kmetija Klevž z Legna, poleg njih pa so bili še drugi razstavljalci, žganjekuharji, itd. Za poživitev sejma je poskrbela domača godba iz Pernic, dogovorili pa so se tudi, da bodo v prihodnjem letu sejem še razširili in poživili. ▲

Dvorana knjižnice Ksaverja Meška je bila premajhna za številne obiskovalce.

Lončnice so ponujali številni razstavljalci.

Za praktični prikaz žganjekuhe je poskrbel žganjekuhar Koletnik z Legna.

Perniška godba je bila deležna posebne pozornosti na prireditvi.

▲ ▼ Foto Mirko Tovšak

ALI PREVEČ GNOJIMO?

MATEJ IVARTNIK, dipl. san. inž.

Slovinci smo narod vrtičkarjev. Če je le mogoče, imamo košček zemlje, ki ga z veseljem obdelujemo in si tako zagotovimo bolj zdravo in okusa polno zelenjavo.

Ponos vsake gospodinje je lepo obdelan in porasel vrt, ki kipi od bujnih zalog mineralov in vitaminov.

Na srečo smo Slovenci zelo praktičen in vsestranski narod, ki ima obdelovanje zemlje in gojenje zelenjave že v krvi. Vse znamo sami in natančno vemo, da so dobri rezultati možni le ob trdem delu. Vsako pomlad se vneta lotimo obdelovanja in urejanja naših vrtov. Vendar to samo po sebi ni dovolj za dober pridelek in ker vemo, da škropiti ni zdravo (seveda to vseeno počnemo, vendar o tem problemu drugič), se raje zanašamo na izdatno gnojenje. Prav tu pa se stvar zatakne. Če je le možno, uporabljamo naraven hlevski gnoj, če ne, pa umetna gnojila. Seveda nikoli ne varčujemo in damo »dobro mero«, količina gnojila se pač ne meri v kilogramih, ampak v »prikolicah«. Kljub našemu trudu predelek po nekaj letih ne izpolnjuje naših pričakovanj in sprašujemo se po razlogu. Najbolj logično se nam zdi, da smo premalo gnojili in se zato v naslednji sezoni bolj potrudimo. Želenih rezultatov pa še vedno ni. Razočarani vse skupaj opustimo in se odpravimo kmetovat drugam. Po parih letih na bivšem vrtičku opazimo bujno rastje in razmišljamo, kaj se je vmes zgodilo.

Spomnimo se tistega reka: »Pustimo času čas!«. Vse, kar je potreboval naš vrtiček, je bilo nekaj premora. S stalnim gnojenjem se je zemlja namreč prenasočila s hranili in podro se je naravno ravnovesje. Zaradi pretirane vsebnosti gnojil v zemlji nismo pridobili več pridelka, ampak sorazmerno manj zdrav pridelek, obenem pa smo degradirali še okolje t.j. kakovost zemlje in območja v okolici našega vrtička. Z mirovanjem vrtička se je počasi ravnovesje vzpostavilo in zopet so bili zagotovljeni optimalni pogoji za rast zdravih rastlin.

Kar se tiče gnojenja, je po mnenju strokovnjakov stanje najslabše prav na majhnih vrtovih,

kjer zaradi malih površin največkrat pretiravamo s količino gnojila. Ocenjujejo, da so v povprečju tla na teh vrtičkih gnojena do te mere, da bi bile zagotovljene zadostne količine hranilnih snovi za gojenje rastlin, če bi se gnojenja vzdržali 4 leta. Stanje je nekoliko boljše na večjih njivah, vendar so tudi tam znatni presežki dušika, kalija in fosforja v zemlji. Problem je dokaj podoben kot v primeru majhnih vrtov, kjer pač moramo porabiti za traktorsko prikolico gnojila na nekaj deset m² površine. Gnojil je sorazmerno preveč in polivanje po površinah je pač najugodnejši način porabe odvečnih količin. Kmet enostavno ne more postaviti neskočno velike gnojne jame, ampak mora vsake toliko časa izprazniti jamo, ki jo ima. Pri tem mora ravnati tako, kot je v danih pogojih najbolj smotno in dejansko tako tudi ravna. Zemlja se na ta način prenasoči z gnojili, kar v končni meri pomeni dvojni negativen vpliv na zdravje-človek

uživa manj zdravo zelenjavo in živi v manj zdravem okolju. Ogrožena ni le zemlja na območju gnojenja, ampak tudi podtalnica in tako se v pitni vodi pogosto pojavljajo presežki nitratov in nitritov. Velja torej, da vse, kar v preveliki meri odvajamo v okolje, v enako veliki meri od okolja tudi dobimo. Fizikalni zakon akcije in reakcije velja v nekem smislu prav na vseh področjih.

S svojim sestavkom sem namignil na problem, katerega rešitve ne poznam. Problema se zavedajo tudi strokovnjaki, ki so

se tudi že lotili reševanja. V slovenski zakonodaji je že kar nekaj aktov, ki obravnavajo ta problem. Omenim naj dva: Uredba o vnosu nevarnih snovi in rastlinskih hranil v tla (Ur.L.RS, št. 68/96) in Navodilo za izvajanje dobre kmetijske prakse pri gnojenju (Ur.L.RS, št. 34/2000).

Naj dodam še za promocijo zdravja značilen nasvet: Največ za svoje zdravje lahko storimo ljudje sami in svoje zdravje lahko krepimo na zelo različne načine. Da pa bo stvar bolj učinkovita, si oglejte še piramido, ki sem jo našel na internetu. ▲

VABILO NA 7. REGIJSKE KMEČKE IGRE

DRUŠTVO PODEŽELSKJE MLADINE ŠENTANEL je kot lanskoletni zmagovalec organizator 7.REGIJSKIH KMEČKIH IGER.

Kmečke Igre bodo 16. junija 2001 ob 14.00 uri na kmetiji DVORNIK na Šentanelu.

Ekipa je sestavljena iz šestih članov, od teh morata biti vsaj dve tekmovalki.

Ekipe se bodo pomerile v naslednjih disciplinah:

- košnji
- grabljenju
- »pajsanju« hlada
- rezanju hloda
- molži
- igri presenečenja

Po uradnem delu oziroma zanimivem tekmovanju bo »gavda« z živo glasbo. V primeru slabega vremena bodo kmečke igre predstavljene na 30. 6. 2001.

PRIDITE VSI, NE BO VAM ŽALI!

Društvo podeželske mladine Šentanel

Utrinki iz prejšnjih kmečkih iger

Foto Danica Onuk

ČEBELE V JUNIJU

ČEBELARSTVO

JANEZ BAUER

Junija je nekakšen vrhunec razvoja v naravi. Vse je že ozelenelo, cvetoči travniki in zeleni gozdovi kar vabijo na plano. Tudi čebele so na vrhuncu svojega razvoja. Panji so polni čebel, matica je zaleгла maksimalno število celic in na bradah panjev visijo šopi čebel. Čakajo na pravo pašo ali pa počivajo po celodnevem delu.

V tem mesecu tisto reklo PRIDEN KOT ČEBELA res pride do izraza. Prvi jutranji žarki prebudijo čebele prinašalke vode, ki oskrbujejo matico in zalego z vodo, kmalu nato pa se odpravijo prve čebele po medicino. Neutrudno jo nabirajo in v svojih majhnih želodčkih prinašajo v panj. Tako je do zadnjega sončnega žarka, iz dneva v dan.

Ta mesec se lahko nadejamo glavne medene letine, to je kvaliteten gozdni med. Cvetlični med smo že iztočili, morali smo

1. Čebela na delu.

2. Čebelji roj

3. Ančka Naveršnik z Naveršnikovega vrha "zvoni" ob rojenju čebel.

Foto Gorazd Mlinšek

VIHARNIK

Izdajo:

Gozdno gospodarstvo
Slovenj Gradec, d.d.

2380 Slovenj Gradec, Vorančev trg 1

Telefon: 88/ 43-332, faks: 88/ 42-684

E-mail: viharnik@gg-sg.si

Direktor: Silvo Pritrznik,
univ.dipl.inž.gozd.

Odgovorna urednica: Ida Robnik

Glavna urednica: Ida Robnik

Uredniški odbor: Ida Robnik,

Gorazd Mlinšek in Marlena Humek

Likovna urednica in grafično oblikovanje:
Marlena Humek

Tehnični urednik: Alfi Hutter

Priprava za tisk in fotoliti:

Grafična forma Hutter, Maribor

Tisk: ZIP CENTER, Ravne na Koroškem

Vse pravice pridržane,

© Gozdno gospodarstvo

Slovenj Gradec 2001.

Fotografije © avtorji

Avtorja fotografij na naslovnici:
Gorazd Črešnar in Metka Tajzelj

kar pohiteti, saj je čedalje manj travnikov, na katerih bi trava dozorela in rože odcvetele. Namesto rož čedalje bolj cvetijo silosne bale nedozorele trave, ki kazijo sliko idilične pokrajine in kvarijo mit o zeleni deželi na sončni strani Alp. Kljub temu pa naše čebele še vedno nosijo pristen domač med.

Čebelarji moramo biti pozorni na cvetenje bezga. Ko zacveti bezeg, to je v začetku junija, se skoraj vedno prične tudi gozdna paša. Takrat zamede smreka in čebele se trumoma odpravijo v gozd. Eden od pokazateljev medenja so tudi gozdne mravlje. Kadar mravlje obiskujejo smreke, takrat so se na vejicah že razvile kolonije ušic, ki izločajo sladek drevesni sok. Tega rade nabirajo mravlje in tudi čebele, ki ga nato predelujejo v smrekov med. Ta med je živalskega izvora, zato mu pravimo tudi gozdna ali smrekova mana. Je pa to medenje zelo odvisno od vremena, saj že malo večja nevihta ali vdor hlad-

nega zraka, prekineta medenje. To se obnovi šele čez par dni, tako si čebelarji ta mesec prav želimo mirnega soparnega vremena, brez suhega južnega vetra in močnih neviht. Tudi cvetenje smreke in veliko izločanje smrekovega cvetnega prahu, ki smo mu bili priča letos v nekaterih gozdovih, ovira čebele pri nabiranju medicine, saj čebele tega cvetnega prahu ne nabirajo. Pri njihovem delu jih ta cvetni prah ovira, zato so v letih, ko močno zacveti smreka, letine gozdnega medu manjše. Kljub vsemu pa bodo močne čebelje družine nanosile dovolj medu, da ga bomo lahko konec meseca iztočili. Seveda mora med v satju najprej dozoreti, to pomeni, da ga čebele osušijo in predelajo, tako da ima manj kot 20% vlage. Takšen med čebele pokrijejo z voščenim pokrovom in ko je na satu pokrita vsaj tretina medu, ga lahko iztočimo.

Točenje medu je praznik za vso čebelarjevo družino. Tu se pokažejo rezultati celotnega

truda in skrbi za naše pridne muhe in hvaležni smo jim za vsak kilogram medu, ki nam ga prinesejo. To je čas plačila za vse pike in oteklina, brez katerih ni čebelarjenja. ▲

ZEMLJA IN PLUG

Me brazda ne utruja,
mi prijatelj je plug,
moj trud je poplačan,
mi zemlja da kruh.

Nikdar ne tožim,
da utruja me dan,
tudi tisti moj jutri
mi že danes je znan.

Dnevu hvaležnost
bom vedno priznal
in rekel mu hvala,
za kar mi je dal.

Hvala vam žulji,
hvala ti plug.
In tebi zemlja,
hvala za kruh.

Stojan Jaksetič

Večina ljudi po pikih žuželk nima večjih težav. Takoj po piku začutijo bolečino. Na mestu vboda se pojavi rdečica, ki po nekaj urah zbledi.

Pri nekaterih ljudeh beljakovine v strupu žuželk spodbudijo tvorbo specifičnih protiteles razreda IgE. Ob naslednjem piku se iz senzibiliziranih celic sprostito histamin in drugi mediatorji, ki povzročajo alergijsko reakcijo. Alergija ni posledica delovanja strupa žuželke, temveč nepotrebne in burne odziva imunskega sistema na nekatere sestavine v strupu. Ker se mora organizem alergijskega odziva naučiti, se alergijska reakcija nikoli ne pojavi po prvem piku, ko pa se enkrat pojavi, jo lahko pričakujemo po vsakem ponovnem piku enake ali sorodne žuželke.

Strupa čebele ali čmrlja sta si podobna. Čmrlj ni napadalen in redko piči. Alergijska reakcija po piku čmrlja je ponavadi posledica senzibilizacije s strupom čebele. Čebela po piku pusti želo v koži, čmrlj pa ne.

Tudi strupa ose in sršena sta podobna, zato bolniki alergični na strup ose, pogosto reagirajo po piku sršena. Ose gnezdiijo pod zemljo v bližini hiš ali na ostrejših. Hranijo se s sladkorjem ali z razkrajajočimi snovmi, kar pa sršenov, ki gnezdiijo v drevju, ne privlači. Pri osah preživi zimo le matica, zato so piki os in sršenov možni le v poletnih in jesenskih mesecih, medtem ko čebela lahko piči celo v toplejših zimskih dneh.

Te žuželke, kožekrilci, pikajo v obrambi, kadar se čutijo ogrožene, ali kadar so ogrožena njihova bivališča.

Takrat sprostito v okolico posebne substance-feromone, ki povečajo agresivnost drugih žuželk iste vrste, ki so v bližini. Bolj agresivni postanejo tudi, kadar sta temperatura in vlaga zraka visoka.

Pik žuželke je vedno boleč. Na mestu pika nastane rdeča srbečica in oteklina premera

nekaj cm, ki izgine v dveh urah. Če žuželka piči v glavo ali vrat, lahko normalna oteklina oteži dihanje ali lahko povzroči zadušitev. Če človeka piči roj žuželk – več kot 100, lahko pride do sistemske zastrupitve.

Alergijska reakcija se lahko pojavi z veliko oteklino na mestu pika, ki ostane več dni. Sistemska reakcija se navadno pojavi nekaj minut po piku in skoraj vedno prej kot v eni uri. Simptomi so lahko **blagi** – srbež, izpuščaj po koži cellega telesa, otekanje okrog oči, **zmerni** – cmok v grlu, krči v trebuhu, ali **težki** – omotičnost, dušenje, izguba zavesti zaradi znižanja krvnega tlaka.

Bolniki s sistemsko alergijsko reakcijo imajo pri naslednjem piku največkrat podobne ali blažje težave, redkeje je reakcija težja. Bolniki, ki so imeli po pikih žuželke le generalizirano kožno reakcijo, po naslednjih pikih nimajo simptomov na dihalih ali obtočilih. Vendar so tudi izjeme. Pri otrocih preobčutljivost pogosto izzveni, tudi pri odraslih, če jih žuželka več let ni picila.

Pomembno je izogibanje ponovnemu piku, zato morate poznati biološke značilnosti kožokrilcev in ukrepe, ki zmanjšajo možnost ponovnega pika. Stalno morate imeti pri sebi set zdravil za samopomoč, ki ga uporabite, če vas žuželka piči. Specifična imunoterapija zmanjša tveganje življenju ogrožajoče alergijske reakcije pri morebitnem ponovnem piku žuželke.

Kako zmanjšati možnost pika žuželke:

- čez dan naj bodo okna spalnic zaprta,
- ne prijemajte skladovnic drv, hlodov, trhljeh panjev ali odpadnih vej, kajti ose v njih rade delajo gnezda,
- ne hodite bos po travi,
- pri delu na vrtu bodite čim bolj oblečeni,
- ne pobirajte čezmerno zrelega odpadnega sadja,
- ne hodite v tržnice in v trgovine s sadjem,

- na piknikih imejte sladkarije in meso v zaprtih posodah in ostanke hrane sproti pospravljajte. Zelo nevarne so pijače v pločevinkah, v katere rade zlezejo ose,
- pazite na čistočo posod za odpadke in njihovo okolico,
- oblačila naj ne bodo ohlapna, barve naj bodo bela, zelena ali svetlo rjava, nikakor pa živa ali pisana,
- žuželke privlači vonj parfumov, lakov za lase, dišečih krem za sončenje in šamponov,
- privablja jih znoj in ogljikov dioksid, zato je treba biti previden pri športih na prostem,
- pri vožnji z motorjem nosite čelado in rokavice,
- če se približuje osa ali čebela, ne delajte sunkovitih kretenj, bodite pri miru,
- če vas žuželka napade, pokrijte glavo z rokami ali kosom obleke in se počasi brez

- naglih kretenj umaknite,
- alergičen čebelar mora opustiti rejo čebel,
- če je alergičen kdo od čebelarjeve družine, je potrebno panje odstraniti več sto metrov od hiše,
- osja gnezda s podstrešja naj odstranijo gasilci,
- sredstva za odganjanje mrčesa – repelenti in generatorji ultra zvoka so proti kožokrilcem neučinkoviti.

Takojšnji ukrepi po piku!

Takoj odstranite želo, če je ostalo v koži. Pri tem pazite, da ne stisnete strupenega mešička. Takoj po piku zaužite tableto sistemskega antihistaminika, npr. Claritine in glukokortikoida. Če se kljub tem ukrepom začne razvijati težja sistemska alergijska reakcija – izrazito dušenje ali občutek kaljenja zavesti, si vbrizgajte adrenalin (iz seta za samopomoč) v podkožje stegna. Ležite tako, da dvignete noge nad raven prsnega koša. S tem povečate vtok krvi v srce in možgane. Takoj se odpravite do najbližjega zdravnika ali pokličite zdravniško pomoč. ▲

Vir: Ko piči žuželka
Schering – Plough Central East AG

ZVEZA HRANILNO KREDITNIH SLUŽB SLOVENIJE, p.o. LJUBLJANA
POSLOVNA ENOTA SLOVENJ GRADEC
Telefon 02 883 93 00

Z blagajniškimi mesti:

Slovenj Gradec, Celjska 7	☎ 02 883 93 13
Mislinja	☎ 02 885 70 51
Dravograd	☎ 02 871 04 90
Radlje ob Dravi	☎ 02 888 00 10
Prevalje	☎ 02 881 78 10

Svojim varčevalcem nudimo:

- vodenje tolarških vlog za domače pravne in fizične osebe (hranilne knjižice, tekoči računi, žiro računi, depoziti)
- vezave hranilnih vlog po ugodnih obrestnih merah
- opravljanje plačilnega prometa (plačevanje položnic in računov)
- kreditno kartico Magna
- kratkoročna posojila za kmetijske in druge namene
- dolgoročna posojila za investicije v kmetijstvu
- dolgoročna posojila kmetijsko mehanizacijo
- potrošniška posojila
- odkup delnic za borznoposredniško hišo PM&A

POSTANITE TUDI VI KOMITENT
ZVEZE HRANILNO KREDITNIH SLUŽB SLOVENIJE
PE SLOVENJ GRADEC
IN IZKORISTITE MOŽNOSTI, KI VAM JIH PONUJAMO!

NEKAJENJE - ŽIVLJENSKI ŠLOG NOVEGA TISOČLETJA

dr.med. METKA MARKOVIČ, spec.spl.medicine

31. maj je Svetovna zdravstvena organizacija proglasila za "Svetovni dan brez kajenja".

Vsi načini uživanja tobaka, kajenje cigaret, cigar, pipe, žvečenje ali njuhanje tobaka, sodijo med dejavnike, ki ogrožajo zdravje. Škodljiv je tudi tobačni dim v okolju oziroma pasivno kajenje.

V tobačnem dimu je več kot 4000 kemikalij. Med njimi nikotin povzroča odvisnost, ogljikov monoksid v krvi zmanjšuje količino kisika in povečuje nastanek ateroskleroze, v čvrstem delu - katranu pa so številne rakotvorne snovi. Uživanje tobaka je povezano z obolenjem za številnimi raki, med katerimi je najusodnejši pljučni rak, z obolenjem za boleznimi srca in ožilja, dihal in prezgodnjo smrtjo.

Kajenje je nevarno za zdravje tudi, če ne inhalirate, če kadite cigarete z manj nikotina in katrana ali če ne pokadite nobene cigarete do konca.

Izsledki raziskav v svetu kažejo, da pripisujejo med 80 in 90 % obolenj za pljučnim rakom kajenju cigaret. V enakih odstotkih je obolenje za rakom v ustni votlini in žrelu povezanih z učinki tobaka samega ali skupaj z alkoholom. Tudi obolenja za rakom sečnega mehurja, ledvic in trebušne slinavke so povezana s kajenjem.

Kajenje pripomore tudi k nastanku želodčnega raka, levkemije, raka na materničnem vratu, širokem črevesu in danki.

Nevarnost zbolevanja za rakom je povezana z odmerkom tobačnega dima, ki ga vdihne kadilec; čim mlajši je začel kaditi in čim več let kadi, tem huje je ogrožen.

Kajenje pri ženskah povečuje tveganje za nastanek osteoporoze in kostnih zlomov ter zmanjšuje plodnost, pri moških pa povzroča motnje pri nastajanju semenčic. Med nosečnostjo se poveča tveganje spontanega splava in prezgodnjega poroda.

Novorojenci kadilk imajo nižjo porodno težo in zaostajajo v duševnem in telesnem razvoju.

Kajenje skrajša pričakovano življenjsko dobo in kakovost življenja. Ugotavljajo, da polovica rednih kadilcev umre zaradi te razvade.

Kajenje postaja z leti huda odvisnost, ki ogroža zdravje in omejuje osebno svobodo.

Že nekaj časa ni več znamenje moči in sproščenosti, kot razglašajo oglasi tobačnih tovarn, saj so vse bolj cenjeni tisti, ki "dim" zavračajo. Nekajenje postaja vrednota za zdravo in sproščeno življenje.

Varovanje zdravja je dolgoročna naložba in čimprej se zanjo odločite.

PE Podružnica SLOVENJ GRADEC
tel.: (02) 88 12 700, (02) 88 12 730, fax: (02) 88 12 737

Zavarovalnica Maribor d.d.
zanesljiv partner za vse vrste
zavarovanj.
Zavarovalnica
z najdaljšo tradicijo
in največ
zavarovanci
na Koroškem!

ZDRAVILA IZ NARAVE

Zbrala MILENA CIGLER GREGORIN, inž.agronomije

NAVADNA KISLICA Rumex acetosa

Navadna kislica je razširjena po vseh travnikih Slovenije. Izhaja iz družine dresnovk in obsega večje število vrst, ki jih med seboj težko ločimo. Znane so: topolistna kislica (*Rumex obtusifolius*), ki raste ob poteh, travnikih in poljih. Od te na primer uporabljamo zdravilno korenino.

Glede na način priprave jo uporabljamo kot odvajalo ali sredstvo za zapiranje.

Semena zaradi precejšnje količine čreslovin delujejo proti driskam.

Zeli ni treba posebej opisovati, ker je splošno znana. Uporabljamo tudi svežo zel in z žvečenjem "pridelamo" precej vitamina C. Je pa tudi bogata z oksalno kislino, flavonoidi in nekaj čreslovin.

Zdravilnost

Pomembna je uporaba pri različnih vnetnih procesih dihalnih organov (rinitis, sinusitis, bronhitis).

Kot homeopatsko zdravilo uporabljajo pripravke iz

sveže korenine kodrastolistne kislice - *Rumex crispus* pri gripoznih infekcijah, povezanih z vnetjem bronhijev. Kislica naj bi učinkovala tudi pri driskah in srbečih kožnih obolenjih.

Pripravi

Dve čajni žlici posušene rastline poparimo in pustimo stati 10 minut. Pijemo po dve skodelici na dan.

Čaj uporabljamo tudi zunanje za umivanje pri raznih srbenjih kože.

Svežo zel uporabljamo kot dodatek k solatam ali spomladanskim omakam.

Zrezani sveži listi navadne kislice dajo juham kiselkast okus in čistijo kri. Semena vseh vrst pomagajo pri driskah.

Korenine največkrat delujejo odvajalno. ▲

Vir: Katja Galle Toplak: Zdravilne rastline na Slovenskem

Herman - Josef Weidinger: Dober nasvet za vsak dan

RAZLIČNE ŽIVLJENJSKE USODE...

ALEŠ TACER

Kolikor ljudi, toliko je različnih človeških usod. Vsakomur izmed nas je načrtana nevidna smer, po kateri ga vodi pot skozi življenje. Pri nekaterih je dokaj strma in težka, pri drugih nekoliko manj; je pa vedno vijugava in posejana z vzponi in spusti.

Takšne in podobne misli so me prevevale, ko sem obiskal Ivana Hartman iz Vasi št. 21, Radlje ob Dravi. Našel sem ga priklenjenega na posteljo, nemočno zazrtlega v strop. Ob njem je sedela njegova žena Justina. Prijazno sem pozdravil in sedel na stol ob oknu. Zunaj je bila pomlad, Ivanov nemi pogled pa mi je razkril vso trpkost njegovega zdajšnjega življenja.

Rodil se je leta 1915 na Vasi Ivanu in Mariji Hartman. Odraščal je v družini šestih otrok, imel je še tri brate in dve sestri. Po končani osnovni šoli, ki jo je obiskoval v takratnem Marenbergu (Radlje, op.a.), je do tridesetega leta pridno pomagal staršem doma na kmetiji. Še zelo mlad se je zaljubil v zalo, najstarejšo sosedovo hči Justino Kunej in leta 1946 sta se vzela. Ona sedemindvajset, on enaintrideset. Kakšna ohcet je bila to, pove Justina! Prva daleč naokrog po drugi svetovni vojni, zato veselju in rajanju ni bilo ne konca ne kraja.

Takrat je bil Ivan že zaposlen. Dober delavec je bil na radeljski Gozdni, več vsem opravičilo, ki so mu bila naložena. Takrat še niso poznali motornih žag, ne traktorjev in vitlov, vsa dela v gozdu so opravili ročno. Odhajal je od doma in po cele tedne ostajal na terenu. Žena Justina je medtem varovala otroke in obdelovala nekaj zemlje okrog hiše. Ko se je Ivan vračal domov, sta skupaj obnavljala skromen domček, ki ga je mož dobil za doto na Vasi št. 21. Iz temeljev sta prenovila staro Zidarjevo hišo in v njej zagospodarila po svoje. Koliko truda in odrekovanja je bilo treba, da sta zaživela človeka dostojno življenje, vesta le onadva.

Trije otroci so privedkali na svet. Najprej Jože, še preden sta se uradno poročila (1944), nato Marica (1946) in Ludvik (1950). Danes imata Ivan in Justina že osem vnukov in pravnuka Žiga. Sin Jože je ostal zvest domačiji,

Osebna slika Ivana Hartman ob krstu vnuka Vojka: od leve proti desni: Ivan in Justina, hči Marica, botra in boter ter zet Alfred

poročil se je in z ženo Slavico sta prevzela majhno kmetijo. Tako danes stojita ob strani staršema s svojo pozornostjo in jima pomagata po svojih močeh.

»Ja, težki, a vendarle lepi časi,« se nostalgичno spominja gospa Justina. »Rada sva se imela, pa je vse šlo. Kako hudo je bilo, ko si je Ivan med vojno v Sterntallu (Brežice) zlomil nogo. Ležal je v krški bolnišnici s kompliciranim zlomom, noga mu je kar tako bingljala. Mislila sem, da mu jo bodo odrezali, pa je potem še preko trideset let

hodil v službo.«

Ivan strmi v steno in prikima. Ve, kaj se pogovarjava. Ob posameznih ženinah besedah se mu v očeh naberejo solze in utrujeno telo se strese v zatajevanem joku. Lani, konec aprila ga je zadela možganska kap. Ob požrtvovalni ženini negi bi se bil izmazal, pa ga je v začetku julija zadelo še enkrat. Od takrat leži v postelji in se ne gane. Strmi v zid ali v strop in bog vedi, kod vse plovejo njegove misli. Velikokrat menda v nekdanjih, starih spominih. V duhu blodi po

Ivan Hartman

mogočnih pohorskih in kobanskih gozdovih, ocenjuje rast stoletnih smrek in poslušča šumenje vetra v njihovih krošnjah. Od časa do časa se mu zbistri um in takrat se pogovarja s svojimi domačimi. In s tistimi, ki prihajajo na obisk. S prijatelji in znanci. Veliko jih je, poznajo ga in ga imajo radi.

»Že greš?« me vpraša čisto razločno, ko se imam namen posloviti. »Pa pridi še kaj!«

»Bom,« odvrnem, čeprav v svoje besede nisem bil prepričan. »Mogoče pa res bom.«

Gospod Ivan. Naj vam bolezen v času življenja prizanaša z bolečino. Naj vam dnevi tečejo mirno in naj gre hudo trpljenje mimo vašega praga. To vam želim sam, v imenu naših bralcev in revije Viharnik, ki ste jo dolga leta radi prebirali. ▲

PRAZNUJEMO LUDVIK MORI

ŠOPKOVA BICA 95 LET

Lani septembra je Šopkova bica, kakor jo domači kličejo, praznovala visok jubilej, 95 let življenja. Zaradi moje bolezni sem za ta dogodek zvedel s precejšnjo zamudo. Vzel sem pot pod noge in poiskal Šopkovo domačijo v Strojni. V hišo me je povabila mlada gospodinja, hčerka Marija, bica pa je še spala. Marija me je po ustaljeni koroški navadi gostoljubno postregla z običajnimi dobrotami in medtem sva se pogovarjala o bicinem življenju.

Kot bi slutila, da jo čaka obisk, se je med vrati pojavila drobna, še kar zdravna ženička. Ko sem se ji predstavil, se je sprva branila, potem pa je začela odpirati skrinjico svojih spomi-

Šopkova bica v spremstvu hčera

Sorodniki in prijatelji s Šopkovo bico.

◀▲ Foto Ludvik Mori

nov, svojega trdega in težkega otroštva. Povedala je, da ji je mati umrla pri porodu, ko je bila ona stara komaj 4 leta, oče pa je umrl za posledicami prve svetovne vojne in kužnih bolezni. Tako se je znašla pri povsem tujih ljudeh ter morala kot otrok delati

po svojih močeh - nositi drva in posodo z vodo na glavi. Nihče je ni ljubkovalno stisnil k sebi in nikomur ni mogla ničesar zaupati.

V šolo je hodila dve uri daleč iz Loke v Velenje, čestokrat v slabi obutvi in po snegu do

kolen. Nekaj let po vojni je bilo nasploh veliko pomanjkanje in revščina.

Nadaljna življenska pot jo je zanesla v Strojno, kjer je spoznala Branetovega Jurija, ki jo je vzel za gospodinjo. Tudi tu je bilo treba trdo garati za preživet-

je družine, saj sta v zakonu podarila življenje trem deklicam in šestim fantičem. Po 32 letih zakona z Jurijem ji je mož zaradi bolezni umrl. Nekaj let je živela sama na Branetovi domačiji, potem pa jo je vzela k sebi hčerka Marija, ki lepo skrbi zanjo.

O slovesnosti ob visokem jubileju pa ni hotela veliko govoriti. Hčerka pa je povedala, da se je slovesnost pričela dopoldne ob 10. uri z mašo in je trajala vse do naslednjega jutra, ko so se gostje začeli razhajti. Ob zvokih ansambla se je še veselo zavrtela z vnuki in pravnuki in zapela z njimi ter bila ves čas dobre volje. Naj še povem, da se je poleg drugih sorodnikov slavja udeležilo še 22 vnukov in 25 pravnukov.

Draga Šopkova bica! Ob vašem visokem jubileju vam v svojem imenu in imenu vseh, ki vas imajo radi, iz srca želim, da bi čili in zdravi dočakali sto let. ▲

RAZBORSKE KORENINE

ŠTEFKA MELANŠEK

Med razborskimi veterani druge svetovne vojne so tudi tri najstarejše kmetice, ki so vsaka na svoj način prispevale svoj delež k osvoboditvi domovine. Vse tri so kljub trdemu kmečkemu delu dočakale visoko starost.

Prva na desni strani sedi 92 - letna Uršula Pačnik, po domače Mavčeva mama. Med drugo vojno je prestala veliko hudega, najhuje zanjo pa je bilo, ko je pokopala najstarejšega sina Francija, kmalu za tem pa še sina Jožefa. Dolga leta je potem zanjo skrbel sin Anton, ki je bil gospodaril na Mavčevi kmetiji. Tudi njega je izgubila, ko mu je kap pretrgala nit življenja. Globoka žalost in praznina jo spremljajo v nadaljnjem življenju.

V sredini sedi Šašlova mati, 87 - letna Terezija Pačnik. Pridna kot mravlja je garala na Šašlovi kmetiji, kjer bi marsikdo mislil, da se ne da živeti, Šašlovi pa so obdelali vsako krpo zemlje. Tudi k njim so hodili borci, še posebej kurirji, saj so pri njih dobili hrano in razna sporočila. Življenje tudi

Prva na desni strani sedi 92 - letna Uršula Pačnik, po domače Mavčeva mama. V sredini sedi Šašlova mati, 87 - letna Terezija Pačnik. Prva z leve sedi Marija Kavnik, ki je dopolnila 92 let.

terezi ni bilo z rožami poslano, še posebej pa jo je prizadelo, ko je letos pomladi v nesreči izgubil življenje njen sin Vinko.

Prva z leve sedi Marija Kavnik, ki je dopolnila 92 let. Živi na strmi Kavnikovi kmetiji, kjer je delala od jutra do večera. Lepo je vzgojila tri

svoje otroke, ki ji na stara leta lajšajo bolezen. Hvaležna je svoji snahi za vso skrb, ki ji jo posveča. Vojna ji je vzela brata Francija, ki ga vse življenje zelo pogreša.

Ostali na fotografiji so njihovi sorodniki in prijatelji, ki jim želijo še mnogo lepih trenutkov v življenju. ▲

Bile ste pridne gospodinje, kmečke žene Razbora. Danes ste se skupaj zbrale in se pogovarjale.

Bile tudi mi smo mlade, kakor ste dekleta ve, a sedaj smo žene stare in od dela utrujene.

NAŠE KORENINE: Z OČETOM NA "ŠIHT"

FRANC JURAČ

V Hriberšekovi družini v Mali Mislinji, kjer je bil oče Anton Pačnik gozdni delavec je bilo v družini enajst otrok. Peti po vrsti je bil sin Anton, ki je šel po poteh očeta in se zaposlil kot gozdni delavec. Vse življenje je bil zvest gozdu in delu v njem. Kot štirinajst letni deček je odšel na "šiht" z očetom v gozd in danes se Anton Pačnik takole spominja tistih prvih dnevi zaposlitve.

"Bilo je davnega 1948 leta, ko sem prvega junija odšel z očetom na delo v gozd. Nekaj let sem delal skupaj z očetom in dobro se spominjam kako težki so bili tisti začetki dela v gozdu. Bil sem bolj šibke rasti in uporabiti sem moral vso svojo moč pri vlečenju žage, ko smo podirali les ročno. Tudi dokončno izdelavo lesa (razrez, kleščenje in lupljenja hlodov) je bilo treba skrbno opraviti. Ker sem imel izredno veselje do dela v gozdu, mi ni bilo nikoli žal, da sem si izbral zaposlitev med gozdni delavci. V tistih letih smo delali v gozdu cele dneve in bili z doma tudi po cel teden. Stanovali smo v kolibah in si kuhali polento, večinoma pa smo bili kar pri suhi hrani, ki smo jo nosili od doma. Z očetom sva delala v skupini sama. Preko 300 kubikov lesa sva podrla ga olupila, ko pa se je čez leto les posušil, pa sva ga z dvema paroma volov, ki smo jih redili doma vozila in spravljala v dolino, vse od Črnega vrha pa do Jeseničnika blizu Zilca do gozdne železnice v Mislinjski jarek. Če pri vožnji ni kaj nagažalo, sva delala na dan po dve vožnji v dolino, če pa so bili voli izmučeni pa po eno. Težko delo in trpljenje je bilo pri spravilu lesa, če pa si ga opravljal z dobro voljo in veseljem pa je vse šlo."

Anton Pačnik se spominja tudi tistih let, ko so bile hude in mrzle zime z debelo snežno odejo. "Včasih so bile zime precej bolj hude in mrzle, kot so danes. Zapadlo je veliko snega in velikokrat smo morali poleg gozdarskega orodja zraven na delo vzeti tudi lopato, da smo pred podiranjem najprej odkidali sneg, da smo potem sploh lahko začeli podirati smreko. Ko pa so tako minevala leta za letom pa so se tudi pogoji težkega gozdarskega dela zboljševali. Pričeli smo dobi-

vati tudi zaščitna sredstva in pojavljale so se prve motorne žage za delo v gozdu. Tudi jaz sem bil eden tistih, ki mi je bila motorna žaga v veliko veselje in tudi jaz sem bil eden izmed prvih, ko sem za motorno žago v Radljah ob Dravi opravil potreben izpit. Še lepše pa je bilo tudi potem, ko so nas pričeli voziti s kombijem na delovno mesto in šele takrat sem spoznal kako lepo je, če prideš spočit na delovno mesto."

Ko Anton Pačnik pobrska po svojih spominih na delo in življenje v gozdu rad pove tudi to: "Preko štirideset let sem za sebe in družino služil kruh s težkim gozdarskim delom. Hvaležen pa sem, da se mi v teh letih ni zgodila nobena nezgoda. Ponosen pa sem tudi na to, da v vseh teh letih nisem bil nikoli pri zdravniku ali pa potreboval kakršnokoli zdravniško pomoč. Ko sem po štiridesetih letih dela šel v pokoj, je bila moja zdravstvena kartoteka prazna. To si štejem v čast in veselje."

Seveda pa brez težav in križev ni šlo v družini Antona Pačnika. Ko sta si z ženo Ančko na Repnikovi majhni kmetiji, okoli katere je strm svet, uredila zakonsko ognjišče se jima je v družini rodilo sedem otrok. Najhjuši udarec zanju pa je bil 28. julija 1974 leta, ko je strela ubila sina Marjana in njegovo teto Terezijo, po srečnem naključju pa je sina Zdravka le oplazila. Čez dobrih šest let pa je udarilo znova. Ko je po srečnem naključju od udara strele ostal živ, se je sin Zdravko, 8. avgusta 1980 ubil v prometni nesreči. Težka in huda je bila tragedija, ki se je naselila v družino in treba jo je bilo preživeti.

Danes Anton Pačnik skupaj s svojo ženo Ančko uživa težko prisluzeno pokojnino. Ker pa je navažen trdega dela in da mu ni dolg čas, se zaradi boljšega zdravja rad sprehodi po bližnjem gozdu in pripravlja drva ter v hlevu redi tri govedi. V veliko pomoč mu je žena Ančka, ki skrbi, da so tudi prašiči pravočasno spitani in je ob času kolin domači praznik še lepši. Takšen je Anton Pačnik, naša korenina, ki je del svojega življenja pustil v naših lepih pohorskih gozdovih. ▲

Na desni rami sekira, v levi roki bukova goba, je bila nekoč vsakdanjost za Antona Pačnika. ▲▼foto Franc Jurač

Anton Pačnik z ženo Ančko.

Anton Pačnik je vse življenje skrbel, da je bilo pri hiši vedno dovolj drv. Tudi danes je tako.

"SONCE ZAIDE, PA SPET PRIDE IN SLEHERNEGA NOVEGA DNE SE RAZVESELIM"

SILVO JAŠ

To rada reče Angela Flogie iz Mislinje, ki je v teh dneh dopolnila 92 let.

Angela je ena najstarejših upokojenk v mislinjski občini, prava mislinjska legenda. Brez njene prisotnosti bi v Mislinji kar nekaj manjkalo. Ta živahna ženička je prepoznavna tudi po svoji značilni beli ruti s črnimi pikami, zavezani tako nazaj, pa predpasniku enake barve.

Kljub visoki starosti še vedno obdeluje zemljo s svojo motiko in grabljami skupaj s hčerko Milico, pri kateri živi. Tam zadaj za mislinjskim parkom z drevesi častitljive starosti ob upravi Gozdnega gospodarstva, med tistimi številnimi vrtovi okoliških prebivalcev, srečamo tudi njo. Tu rada nagovori kakšnega soseda in jim daje nasvete, včasih pa koga tudi priganja, naj pohiti s setvijo. Takšna pač je in kar prav je tako.

Seveda med klepetom, ko smo ji čestitali tudi v imenu našega uredništva, ko je obu-

Angela Flogie

Foto Silvo Jaš

jala številne spomine in mejnike njenega življenja, ni pozabila

omeniti še sina Toneta, ki je pravi gasilski entuziast v

Mislinji, saj stopa po stopinjah njenega moža ter štirih vnukov in deset pravnukov, na katere je prav tako ponosna. Prav prijetno smo bili presenečeni nad njenim izrednim spominom, ko nam je oživljala dogodke iz preteklosti.

Angela še vedno bere brez očal od Viharnika, Družine, pa Ognjišča naprej, spremlja dnevne dogodke, velikokrat jo mahne po vasi, da izmenja novice z drugimi ljudmi, kajti tudi gibanje je del njenega vsakdana. Pa na klopici ob drvarnici rada posedi, kajti tile majske topli sončni žarki ji še posebej godijo.

Gledava se, ko jo fotografiram, ona pa se le blago smehlja, kdo ve kaj si misli.

Takšna, kakršna je, bo gotovo doživela še marsikaj. Tudi starostna leta so lahko lepa, pri Angeli Flogie so ohranila še nekaj dekliško razigranega, nekaj veselega, pa čeprav je bila v njenem življenju tudi revščina in žalost vmes. ▲

PRGIŠČE

ZGODOVINE

PRVI GASILSKI DOM V ŠENTILJU POD TURJAKOM

JOŽE KRAJNC

Marsikdo, ki se pelje ali gre iz vasi Šentilj na glavno cesto mimo cerkve sv. Ahaca, se sprašuje, čigava je razpadajoča uta tik ob tej cesti in čemu je bila namenjena. Ugotavljajo, da bi lahko bila nekoč drvarnica ali garaža, morda shramba za karkoli ipd. Da je bil to prvi gasilski dom zgrajen po prvi svetovni vojni, pa bi težko verjeli. To pa vedo le najstarejši prebivalci tega kraja, danes častitljivi starčki in babice.

Naselje Šent Ilj s faro, pet-razredno osnovno šolo, hranilnico, z več trgovinami in gostilnami, pekarno, lesno industrijo, oljarno in obrtniki, je bilo tedaj kulturno in družabno središče v zgornji Mislinjski dolini. Delovala so razna društva in kulturne

skupine: fantovski odsek z zelo delavno dramsko skupino, bralno društvo z lastno

Maks Kralj

knjigovoznico in knjižnico, pevski zbor, pihalna godba, šolske prireditve za otroke, sejmi in še bi lahko našteval. Tako je bilo ustanovljeno tudi prvo poveljno gasilsko društvo in zanj je bil zgrajen leseni gasilski dom, ki še danes stoji.

Iz tistega časa še danes stoji več spominskih obeležij, nekaj pa je še živih prič, pretežno žensk. Edini moški soustanovitelj opisanih društev in dejavnosti je danes Maks Kralj, star preko devetdeset let in živi v Stražah pri Mislinji. Bil je pekovski mojster v šentiljski pekarni in prisoten povsod, kjer se je kaj dogajalo, ustanavljalo in delalo. Tudi po vojni je bil aktiven pri vseh javnih delih, pa tudi pri posameznikih je vedno priskočil na pomoč. Danaes rad

govori o tistih časih in delu v kulturi ter družbeno koristnih delih, o ljudeh, ki so poleg težkega dela žrtvovali za te dejavnosti ves svoj prosti čas, ki je bil le ob nedeljah in praznikih.

Prav bi bilo, da bi se takšnih zaslužnih ljudi spomnili s kakšno besedo ob naših občinskih praznikih. ▲

Ostanek gasilskega doma ob šentiljski cesti.

Pogovarjal se je ALEŠ TACER

Dokler bo šlo, bo pač šlo... pravi Alojzija Topler, Plaznikova Lojzka po domače. V prvi desetini meseca aprila let 1931 je zagledala luč sveta pri Grajfovi kajži.

Hišo sta vzela v najem njen oče, mizarski mojster in mama, ki je bila gospodinja. Takrat se je še nekako dalo živeti, oče je bil vpliven človek v okraju in v svoji obrti je zaposloval včasih tudi do štiri pomočnike. A pozneje ni bilo več tako rožnato, revščina je obiskala tudi njihovo družino.

Šest otrok je bilo pri hiši, šest lačnih ust je vsak dan zahtevalo svoje. Očetu ni preostalo drugega, prodal je vse mizarske stroje in kupil kmetijo na Radelci št.37. »Na kmetiji vsaj lačni ne bodo,« je najbrž mislil. In v tem pogledu je imel prav. Čeprav je bilo delo v strmini izjemno zahtevno in težavno. Že samo ime kmetije – Plaznikovo – pove, da je tu svet plazoviti in se obdelovalne površine nahajajo v strmih pobočjih.

Lojzka je izgubila dva brata v času druge svetovne vojne. Jaka je padel na naši, Miha pa na nasprotni strani. Težki časi so bili takrat, človek ni prav vedel, kam naj se obrne.

Leta 1952 je umrla mama, le osem mesecev kasneje je odšel za njo še oče. Tako so pri Plazniku ostala štiri dekleta sama. Kasneje so se porazgubile še sestre. Lojzka se je bila primorana ozreti okrog sebe. Zagledala je brhkega fanta, Buzenikovega Vilija in se vanj précej zaljubila. Preselil se je k njej in kmalu sta se vzela. Od leta 1956 pa do današnjih dni složno živita na kmetiji, ki meri skupno 28 ha. Od tega je kar 23 ha gozdnate površine.

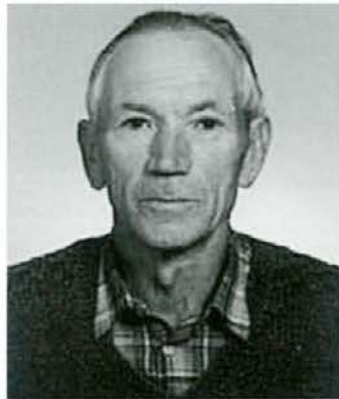
Lojzka je prijazna gospa, kar naprej se smehlja. Kljub temu, da jo je oblikovalo trdo kmečko življenje, zvenijo njene besede izbrano, v pogovoru z njo je takoj začutiti njen bogat besedni zaklad.

»Koliko otrok pa imate?«

jo vprašam takole mimo-grede. Usta se ji spet razlezejo v nasmeh. A vendar zaznam

Plaznikova Lojzka - Alojzija Topler

Vili Topler

tudi kanček grenkobe. Najbrž zato, ker sta z možem bolj ko ne vse dneve sama doma.

»Trije so,« pravi. »Mojca je učiteljica razrednega pouka v Vuhredu, poročila pa se je na Sv. Primož nad Muto. Trije vnuki me razveseljujejo na Vrhnjakovi domačiji. Zofka je zaposlena v Radljah v vrtcu, tudi ona ima že naraščaj. Doma pri naju pa živi sin Andrej, ki je po poklicu električar. Vse kaže, da bo moral ostati doma na kmetiji in poprijeti za delo tam, kjer bova midva z možem popustila.«

»Kaj popustila,« pravim, »saj sta še oba pri močeh!«

»Ko bi bilo le res! Pa ni tako. Mož Vili, on še. Mene pa daje revma, noge me izdajajo, leta 1992 sem bila na operaciji in imam umetni kolk. A bo že, kaj bi jamrali.«

Takšna je Lojzka. Ob vseh težavah, ki jo težijo, se nasmehne in naredi pogumno.

Mož Vili mi prinese domačega mošta, kljub mesecu maju je dober, da ga je kar škoda spustiti po grlu. »Mešan je,« pove. »Pol hrušk, polovica jabolk. Pa klet imam tako, da jo lahko z lučjo iščeš. Pozimi in poleti je v njej stalna temperatura.«

Vili se je rodil leto pred ženo Lojzko. Pri Buzeniku je bilo to, v družini enajstih otrok, skorajda na meji z Avstrijo. Devet jih živi še danes. Po osnovni šoli je delal dve leti na Gozdni. Sekali in čistili so stometrski pas ob meji. Na osnovi točk, ki so jih tako nabrali, so dobili obleko...

Potem ga je za dve leti vzela vojska. Makedonija. Prilep, Negotin, Kavadarci, Strumica, Skopje. »Kakšna vročina je tam doli,« se spominja še danes. Doma je potem vrgel oči na Lojzko. Vzela sta se in zaživela srečno življenje dveh mladih ljudi. Čeprav ni bilo cest, ne elektrike... Z volmi je vozil hlode iz planine v dolino, nazaj pa je naložil kakšno vrečo peska in ga doma sipal na kup. S tem peskom in gramozom je potem obnavljal svojo hišo...

V času vojne je Vili v gnojnem bunkerju dva meseca skrival ranjenega brata Lojzeta. Nemci so skorajda vsak dan prihajali k hiši in zabadali bajonete v gnoj...Niso ga našli. Hoteli so jim zažgati hišo, a jih je rešilo dejstvo, da je bil njegov brat Konrad prisilno mobiliziran v nemško vojsko.

»Še kaj zanimivega nam povejte, Vili!«

»Hja, enkrat bi me skoraj ustrelil ljubosumen graničar. Zvečer sem se vračal s Kapunarjeve karavle, si svetil z lučjo in žvižgal. Naenkrat me zaustavita dva albanska graničarja. »Ruke u vis,« sta se zadržala. Eden je rad videl dekle, ki je samo živelo v bližnji koči. Sumil je, da sem bil pri njej in me je hotel kar ustreliti. Ko sem slišal, o čem se pogovarjata, sem skočil čez pot in pobegnil v goščavo. Streljala sta za mano, a me na srečo nista zadela.«

»Pa bi ob vsem tem lahko še izgubili življenje...«

»In to po nedolžnem. Ko bi vsaj bil pri tisti ženski...pa nisem bil.«

Lojzka se ob tem samo smehlja. Bog ve, kaj si misli. Ko bi le lahko videl v njeno glavo.

»Bom pa še jaz povedala eno zgodbo,« reče, »je resnična. Pa ne bom izdala, kje je bilo. Neka gospodinja je bila tako pobožna, da še deset let po poroki ni hotela spati z možem. Ko je bil v našem kraju misijon, je šla k spovedi. Spovednik se je čudil, kako to, da z možem še nimata otrok. »Če je pa greh,« mu je odvrnila. Za pokoro ji je naložil, naj takoj gre domov in popravi svojo napako. Moža ni bilo doma, bil je v gozdu. Ko mu je pastir prinesel sporočilo, da mora takoj domov, je mislil, da se je ženi kaj hudega zgodilo...«

»Vi ga pa imate za ušesi,« rečem med smehom. »Se bodo še bralci Viharnika smejali.«

»Naj se, smeh je pol zdrava,« pravi Lojzka.

Da bi bilo le res, gospa Lojzka in gospod Vili. Da bi vama zdravje služilo še dolga leta. Tako bosta laže uživala sadove vajinega dela, sadove vajinih žuljavih rok.

Zasluzita si, da napočijo tudi za vaju sončni, umirjeni dnevi.

Čas, ko bosta lahko vsaj malo izpregla. Saj vprežena v težki voz življenja sta bila dovolj dolgo. ▲

SEJEM SADIK IN CVETJA

FRANC JURAČ

Turistično društvo Mislinja je tudi letos pripravil sejem sadik in cvetja.

Letošnji sejem je bil izredno bogato založen s sadikami in spomladanskim cvetjem, obiskovalci pa so lahko izbirali raznovrstno balkonsko in drugo okrasno cvetje.

Na sejmu pa so bili tudi učenci tretje Osnovne šole Slovenj Gradec, kjer so prodajali ročna dela varstvenodelovnega centra (na sliki). ▲

Na sejmu sadik v Mislinji.

Foto Franc Jurač

LJUDJE

IN

DOGODKI

DAJ, DA TI POMAGAM, DA BO SVET LEPŠI

JANEZ ŠVAB

Lep, prelep naslov prireditve, ki so jo pevke pevske skupine Gorna iz Mežice pripravile v Črni na Koroškem. Prečudoviti glasovi pevk, čarobni domači zvoki citer izpod rok Mari Dretnik in pa lepo nevsiljeno kramljanje voditeljic prireditve so nam, lahko rečem, kar pričarali krasen petkov večer. Skozi kramljanje so voditeljice napovedale vsako pesem vnaprej, še posebej domiselno so najavile svoje goste, to so pa bili pevci Lovskega okteta Mežica.

Seveda, v zadnjem času že kar tradicionalno polno dvorana kulturnega doma v Črni, je z gromkim aplavzom nagradila že samo idejo dobrodelne prireditve, prav takšne nagrade pa so bili deležni izvajalci programa za svojo sproščenost in tudi za njihovo znanje.

Izkupiček od sicer poceni vstopnic je bil dodeljen mladi družini Štifter (p.d. Mlakužnik) iz Javorja, kjer je zelo mlada štiričlanska družina ostala brez očeta. Večina se vas še spomni, da se je pokojni oče teh malih otrok (najmlajši je bil star komaj dvajset dni) tragično ponesrečil tik nad domačo hišo, ko je v izredno slabem vremenu s traktorjem zdrsnil iz ceste.

Ta človekoljubna gesta, ki so se ji pridružili tudi iz Računal-

niškega centra Kopa (malemu Klemnu so podarili računalnik), je marsikateremu obiskovalcu na oči priklicala solze usmiljenja. »Na svetu so še dobri ljudje«, niso pomislili le domači, ko so se zahvalili dobrotnikom za pomoč, pač pa kar vsi v dvorani.

V upanju, da bo takšnih prireditev še več, da bodo trajala tudi za Štifterjeve še mnogo let, smo se razšli z mislijo: »Prelepo je sodelovati na prireditvi na kateri ljudje pomagajo sočloveku, da bo tudi on lahko živel človeka dostojno življenje, da bo lahko tudi ta mali sočlovek igral na računalnik, prebral knjigo in okusil tudi vse druge malenkosti, čeprav je ostal brez nečesa najdragocenejšega, brez nečesa kar si niti zamisliti ne moreš, brez enega od staršev.«

Še enkrat hvala pevkam Gorne in lovcem iz Mežice, prav pa je, da na kratko ansambel Gorna predstavim.

Prijateljice s podobnim gledanjem, z visokim čutom za pomoč pomoči potrebnim, so se preko Centra za socialno delo združile v skupino, ki so jo poimenovali »Gorna« (Gorna je hrib tisočak nad Mežico). Seveda, skupno so praznovala rojstne dneve in na teh so tudi zapele.

Pevska skupina Gorna

Foto Janez Švab

Dretnikova Mari (poznamo jo kot izvrstno citrašico in učiteljico igranja na citre) je kaj kmalu ugotovila, da te »dečve« znajo tudi dobro zapeti in z mislijo, da je lepa pesem in lepa beseda vsaj takšno zdravilo kot zdravilo iz lekarne, so pričele resno vaditi.

Kar veliko nastopajo na raznih dobrodelnih koncertih, ker s takimi nastopi nastajajo kar veliki stroški, jim predvsem pomagajo Občina Mežica in Društvo upokojenecv Mežica. Dva in dvajset članic, večina upokojenk se ne družijo samo na vajah (enkrat tedensko), pač

pa se poiščejo tudi med počitnicami, skupaj gredo na izlete, skupaj praznujejo življenjske jubileje, skratka ne naveličajo se drug druge. Saj so mi malo zabičali, da naj posebej katere ne pohvalim, pa vendar ne morem mimo tega, da vsaj ne bi zapisal, da je voditeljica Gorne Silva Polajner in da umetniške zadeve v glavnem vodita Mara Dretnik in Draga Simetinger.

Obljubile so tudi, da v Črno še pridejo in če boste slišali, da gostujejo pevke Gorne, oglejte si njihov koncert starih, nekaj že napol pozabljenih pesmi, res vam ne bo žal. ▲

OSREDNJE OBČINSKO KRESOVANJE JE BILO NA CESTNIKOVEM "KUGLU"

SILVO JAŠ

Še posnetek za spomin, preden bo kres zagorel. Foto Silvo Jaš

Tudi tokrat je bilo na predvečer prvega maja na Cestnikovem vrhu praznično, in veselo. Kresovanje je organiziral smučarski klub SMUK s svojim neutrudnim predsednikom Slavkom Mencingerjem. Tokrat je bilo kresovanje že 51. po vrsti.

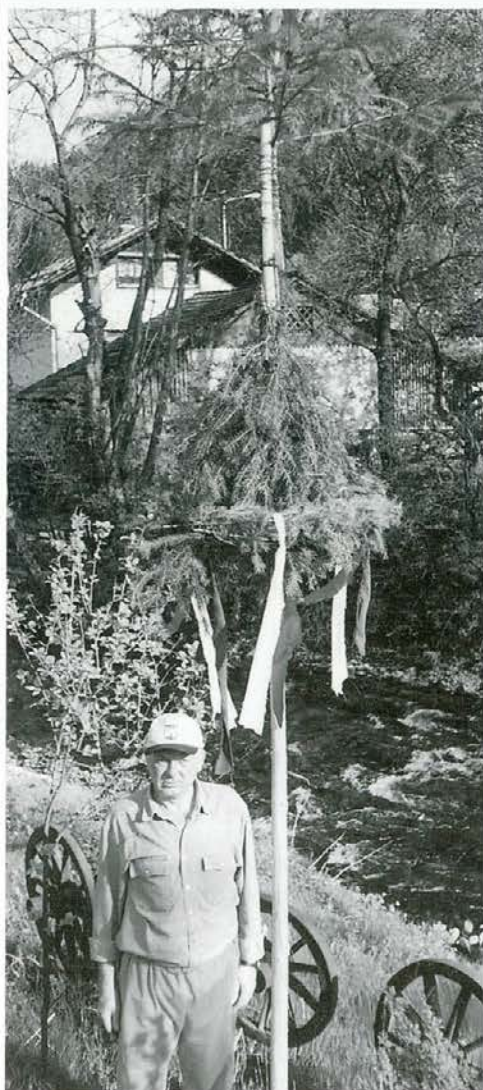
Gospodar na Cestnikovi kmetiji Franc Slemnik, ki je bil tudi pobudnik te prireditve, je povedal, da je s tem začel že njegov pokojni oče in da so kresovali na istem mestu, ki je še vedno najbolj primerno in se kres vidi daleč naokrog.

Prireditve se je udeležil tudi župan mislinjske občine Mirko Grešovnik in pohvalil organizacijo, iskrenih misli in dobre volje pa je nastopila nepogrešljiva Babnikova godba, številni recitatorji, kantavtorica in obetavna pevka Jasmina Buč in številni virtuozni frajtonarici.

Veselo vzdušje se je nadaljevalo vso noč in tisti najbolj vztrajni so naslednji dan odšli kar naprej na prvomajsko prireditev v Završe. ▲

OMISLIL SI JE SVOJ MLAJ

SILVO JAŠ

Ivan Sevčnikar, človek nemirnega duha in, poln idej si je ob lepo urejeni hiši za letošnje prvomajsko praznovanje omislil še svoj lastni, šest metrov visok mlaj. Ivan praznuje praznik dela vsako leto. Letošnjega je praznoval še med aktivnimi delavci, prihodnje leto pa ga bo praznoval gotovo med upokojenci. Njegov mlaj bo okolico krasil še celi mesec maj. ▲

Ivan Sevčnikar ob svojem mlaju
Foto Silvo Jaš

OB 750 LETNICI

FRANC JURAČ

Ob 750 letnici posvetitve cerkve svete Elizabete v Slovenj Gradcu so se zvrstile številne prireditve.
Foto Franc Jurač

PRVOMAJSKO SREČANJE NA ZAVRŠAH

JANEZ ŠVAB

Foto Franc Jurač

Folklorna skupina iz Završ na prvomajskem srečanju na Završah.

Kar okoli dva tisoč pohodnikov iz Milinjske doline, Velenja in drugih krajev se je letos ob lepem vremenu udeležilo prvomajskega srečanja na Završah nad Mislinjo. Vsem zbranim je ob srečanju zaželel dobrodošlico župan občine Mislinja Mirko Grešovnik, v kulturnem sporedu pa so sodelovali Babnikova godba pod vodstvom Petra Tovšaka, mislinjski pevci in folklorna skupina iz Završ (na sliki). ▲

METULOV VODNJAK

JANEZ ŠVAB

Drago Sešel ob vodnjaku.

Foto Franc Jurač

Iz leta v leto naše kmetije spreminjajo svojo podobo. Včasih so bili na naših kmetijah vodnjaki, z ureditvijo vodovodov pa so počasi tonili v pozabo. Tudi na Metulovi kmetiji v Završah nad Mislinjo so nekoč črpali vodo s pomočjo vodnjaka. Ko pa je na kmetijo prišel vodovod, so na vodnjak pozabili. Da pa vodnjak ne bi bil čisto pozabljen, je poskrbel mladi gospodar Drago Sešel in na svoji kmetiji uredil tale vodnjak (na sliki). S ponosom ga nam je pokazal in v šali dejal: "Če nam bo kdaj vodovod zatajil, bomo pa tu ven potegnili vodo..." ▲

FRANCU - NIKU RUPREHTU

Pravijo, da je življenje boj,
ki ga vsak posameznik bojuje.
Vsak bori se le za svoj obstoj,
življenska pot nam vsem to narekuje.
Življensko pot si tudi ti krojil,
kakor si pač najbolje znal.
Da delaven si vse življenje bil,
vedel je vsak, kdor te je poznal.
Bil si dobrega srca,
vsakemu v stiski si pomagal.
Imel besed si kakor ptič peres,
pri svojih si načelih vedno zmagal.
A konec tvoj prehitro je prišel,
odtrgal te iz naše je sredine.
Veliko si načrtov še imel,
pride trenutek, ko vse to prekine.
V spominih naših vedno boš ostal,
v spominu tistih, ki smo te poznali.
Da te ni več, je marsikomu žal,
prijatelji smo te res cenit znali.

Zlatko Škrubej

Vedno skromno ste živeli,
v življenju mnogo ste prestali.
Molitev delo in trpljenje,
bilo vaše je življenje.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice, prababice in sestre

MARIJE POGOREVC, Mutnikove mame iz Srednjega Doliča, se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so jo spremljali na zadnji poti, ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Hvala vsem sosedom in prijateljem, ki so nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih. Hvala govorniku za besede slovesa ob odprtem grobu, domačim cerkvenim pevcem za zapete žalostinke med mašo zadušnico in na pokopališču. Prav lepa hvala gospodu župniku Mirku Hrovatu za pogrebni obred, pogrebni službi Jerneje Zaveršnika iz Šentilja pod Turjakom in Robertu Puru za odigrano Tišino.

Žalujoci: otroci Hilda, Trezika, Danica in Tone
z družinami ter brat Jaka.

10 LET SKUPINE ZA SAMOPOMOČ BOLNIŠNICE SLOVENJ GRADEC

Dopolnilo: V članku z zgornjim naslovom, ki je bil objavljen v prejšnji številki Viharnika na strani 14, je pomotoma izpadlo del besedila:

"Nasmejanih obrazov polne upanja in vere smo vstopile v cerkev, ki je izročena v varstvo sv. Elizabete. Župnijo vodi župnik Peter Leskovar. Na začetku svete maše so besede gospoda Leskovarja v vsej toplini in prijaznosti odmevale globoko v naših srcih."

Uredništvo

V SPOMIN

MARIJA VOVK

Dragi teti Marici v spomin!

Marija Vovk se je rodila 29. avgusta leta 1910 na Adamovi kmetiji v Veliki Mislinji Antoniji in Janezu Koprivnikar. Poročila se je z Pongračem Vovkom, Smolarjevim Grančekom. Rodili so se jima trije otroci. Živeli so na Gratelovi kmetiji v Veliki Mislinji.

Mož Pongrac je umrl 22. novembra leta 1981, Marica pa prav tako 22. novembra, vendar 19 let pozneje, leta 2000.

BILO JE NEKOČ

Tam,
kjer veter
oblake preganja,
tam
pod gozdom
samotna je planja.

Tam namesto
stare,
nova domačija
samota sanja.

Bil je plug,
ki oral je
njive,
je kosec
travo kosil
po bregih.

So žanjice
žito žele
in kope v nebo
so v poletju
štrlele.

Bil je čebeljak,
kjer umni
gospodar
je med prideloval.

In mati skrbna,
dobra kot med,
je pekla
najboljši kruh,
ga delila
z nasmehom
je revnim,
a dobrim ljudem.

Umrli gospodar
je na dvaindvajseti dan
listopada
in čez devetnajst let
je preminila še mati
na isti dan,
devetdeset let stara.

Marijana Vončina

ZAHVALA

Še vedno so naša srca ujeta v globoko bolečino, ki jo pušča nenadna smrt naše drage

SLAVKE PAČNIK

radi pa bi izrekli iskreno

ZAHVALO

vsem, ki ste jo pospremili na zadnji poti, jo odeli v cvetje in ji namenili sveče, katerih plamen bo vselej osvetljeval njen spomin. Hvaležni smo za iskrene izraze sožalja in pomoč številnim gozdnim delavcem in sosedom, dekanu gospodu Tinetu Tajniku za opravljen pogrebni obred in govorniku Marjanu Križaju za tople besede, ki jih je v svoji skromnosti res zaslužila.

Vsi njeni: hčerki Fanika in Vera, sinova Stanko in Franc, brat Franc, pa vnuki in pravnuki.

* 1926
+ 2001

SLAVKA PAČNIK

V petek, 2. marca polodnevno je smrt nenadno in bliskovito ustavila srce naše Slavke Pačnik. Ko se je vračala iz kokošnjaka od svojih dvonožnih pernatih prijateljic, jo je na pragu obšla slabost. Sin in hči sta ji takoj priskočila na pomoč, poklicala reševalno vozilo in vnuka, a je bilo vse zaman. Toliko moči je še zmogla, da je sama stopila v vnukov avto, a komaj nekaj metrov od domačije je zastalo Slavkino srce.

Slavka se je rodila 26. oktobra leta 1926 na Mravljakovem v Tolstem vrhu. Njena otroška leta so bila vse prej kot brezskrbna, saj je morala zdoma in pri Divjaku na Brdih kot dekla opravljati tudi najtežja dela. Polnih 12 let ji je življenje rezalo tanek kos kruha in ko se je spet vrnila k mami na Mravljakovo, se ji je srce topilo od veselja. Hitro se je znašla pred novimi preizkušnjami, saj jo je čas druge svetovne vojne v prepričanju, da gre za pravičnejši svet, potegnil v gozdove. Kar nekaj mesecev je okušala lakoto in mraz, a ji je ta čas vendarle prinesel nekaj lepega. Srečanje z mladim Francem je spletlo tesne vezi, ki se niso več zrahljale. Leta 1950 sta se znašla pred oltarjem in Slavki se je svet naenkrat zdel tako svetel in lep.

Zaživela sta na Štamuličevem in v dvoje pridno delala. Čeprav sta ob vsem morala še z rokami odslužiti ta ali oni kos zemlje, so za Slavko nastopili trenutki sreče, ko je mož povila otroke. Vsakega izmed petih je bila srčno vesela in jim je skušala ob skrbi in ljubezni vcepiti spoznanje, da so delo, poštenje in skromnost vrline, ki krasijo človeški rod.

Ker sta morala z možem Francem še kako spretno obrniti sleherni dinar, je Slavka ne le skrbno gospodinjala, ampak postorila kar največ še okrog hiše. Da bi bilo otrokom toplo tudi v hladnih dneh, ki jih je v Mislinjskem jarku leto vselej natreslo z obrestmi, jim je pletla topla oblačila in nogavice in v slehernem izdelku se je zrcalila njena ljubezen. Vedno dobrovoljna ženica je imela vselej odprta vrata za obiskovalce, posebej dragi gostje pa so ji bili gozdni delavci. Ne le čaj in kavico, tudi košček hrustajočega doma pečenega kruha jih je vselej čakal. Zato se je je prijel vzdevek "holcarska mama", kar bo zanje vselej ostala, saj spomini na topel sprejem in prijazno besedo nikoli ne zbledijo. Ob ljudeh in živalih pa so svoj prostor v njenem srcu našle tudi rože. Rada se je pohvalila z njimi, saj so cvetele in krasile njen skromen dom kot bi čutile njeno skrb in ljubezen. Tako kot otroke je imela Slavka rada tudi vnuke in pravnuke. Sedem vnukov in štiri pravnuke je imela in vsem se je vtisnila v srce, še posebej vnučkinji in vnuku, ki sta ob njej preživljala nepozabne trenutke otroštva.

Zdravje je prehitro ponagajalo tudi njej, čeprav je bolečine vselej skrbno skrivala in z njimi ni želela nikogar obremenjevati; ne sina Stanka, ki je ves čas ostal z njo, ne ostalih otrok, ki so se vselej radi oglašali pri njej in jo razveselili z vsakim obiskom. Ob težavah s krvjo je staknila še sladkorno bolezen, se znašla že na insulinu in po izboljšanju spet na tabletah. Pa so ji ob vsem tem zagrenili življenjski vsakdan še boleči trenutki, ko je 20. decembra leta 1979 izgubila moža in leta 1982 še mamo, na katero so jo vezali najlepši trenutki sicer bridkega in z revščino postlanega otroštva. Posebej strla pa jo je smrt hčerke Marjane in srčne težave, ki jih je Slavki zadal ta najbridkejši udarec v življenju, so jo spremljale vse do petka, ko je ob petih popoldne srce izzvenelo v svojem poslednjem udarcu.

Marjan Križaj

* 1942
+ 2001

JOŽE PRAPERTNIK

Ob velikih praznikih zaide ob trenutkih sreče in veselja še kako rada v goste tudi žalost. V Prapertnikovi družini je v doživljanju velikonočne toplote nikakor niso pričakovali, zato je tragična in nepričakovana smrt moža in očeta bolečino toliko globlje zasejala v misli in čustva njegovih najbližjih. Res je bolezen držala Jožeta Prapertnika tri zanj neskončno dolge tedne v posteljah bolnišnic, a da mu bo tako hitro vzela voljo do življenja, vendarle nihče ni pričakoval.

Saj je vendar od tistega 23. februarkega dne leta 1942, ko je kot drugorojeni otrok Marije in Andreja v Hudem Kotu na Pohorju ugledal luč sveta, potekla komaj malo obilnejša polovica stoletja. Bil je to čas vojne, trdega dela staršev in zgodnje marljivosti in dozorevanja otrok. Ob delu, saj je moral poskrbeti celo za kurjavo, ko je oče služil vojaščino in skrbi za mlajše bratce in sestrice, so ga hitro ujela leta, ko je pešačil v šolo v Ribnico. Komaj je dodobra odložil šolsko torbo, ko je že grabil za težkimi deli v kamnolomu. Polnih sedem let mladosti je pustil tam, preden se je znašel med delavci "Gozdne". Dobrovoljen sekač je sejal veselje med "holcarji" in se ga dodobra nalezal tudi sam, največje in najsrečnejše takrat, ko je na Pungartu zagledal Marijo, ki je poslej vedno poskrbela, da je zavriskalo njegovo srce; še posebej glasno tistega srečnega dne, ko sta se leta 1967 poročila. Zaživela sta pri Jarnu v Hudem Kotu, kjer je bilo dve nepozabni leti njuno toplo gnezdece. Potem sta se preselila na Pošselovo domačijo v Razborco, se veselila čebljanja otrok, čeprav jo je vselej stiskala žalost ob spominu na Sonjo, hčerkico, ki jo je Micka kot prvo povila, a ji je bil odmerjen komaj poldrugi mesec življenja. Pridno sta delala in ko jima je Marijin brat poklonil kos zemlje, sta leta 1979 pričela z gradnjo hiše. Čeprav je Jože marljivo delal v službi in popoldne še "cepil" kamenje, pa je svoj delež h gradnji doprinesla tudi žena, ki je iz službe v Mikonu prinašala skromne, a prepotrebne denarce. Tako je Jože leta 1982 ponel Micko čez prag in v novem, njihovem domu v Mali Mislinji so kraljevali veselje, pridnost in toplina. Ob skrbi za otroke, ki so bili obema v veselje in katerim naj bi življenje rezalo kar najlepši kos kruha, je ob vsem delu našel še trenutke, ko se je pridružil dovžanskim gasilcem. Še posebej je bil opazen njegov delež pri prevozi vse od leta 1971, čeprav je kot prostovoljec rad postoril še kaj drugega.

Za vselej pa se je v naše spomine vklesal s kamnitima podstavkoma križev na Črnem in Šertelovem vrhu, ki sta jih postavila skupaj z bratom Andrejem.

Rad se je vračal Jože v svoj rodni Hudi Kot, kjer je bilo še posebej prijetno ob maminih rojstnih dnevih, ko se je ob njej zbralo vseh devet njenih otrok. Vselej so se spomnili na očeta, saj jim ga je smrt prežgodaj izrgala in počiva že polnih 21 let.

Kakšna štiri leta po srečanju z Abrahamom je Jožetu, ki se je leta 1991 upokojil, zdravje obrnilo hrbet. Grdo ga je zamajal srčni infarkt, a trmasta je bila narava tega hrasta s Hudega Kota, da si ne bi spet opomogel. Če je bilo kaj narobe z ožiljem, o tem ni govoril, ni rad priznal. Lansko jesen pa so se bolečine zopet pojavile, k zdravniku pa Jože, čeprav ga je pobralo kar za 20 kg, nikakor ni hotel. Ko se je pred tremi tedni znašel pri dežurnem zdravniku, ga je ta takoj napolil v bolnišnico. V Slovenj Gradec, pa v Topolšico je moral. Za velikonočne praznike je lahko šel domov, a se ni vrnil več za bolnišnične zidove. V nedeljo, 15. aprila 2001 je za vedno odšel od nas.

Marjan Križaj

* 1945
+ 2001

MIRKO FALETOV

V veter zašepetal
si zadnji pozdrav
tihu potem si odšel
v pomlad....

Sredi sončnega popoldneva je 27. aprila 2001 za vedno zapustil svoje najbližje: brata in svojce ter prijatelje Mirko Faleto.

Sam je bil težek invalid, zato je dobro poznal probleme invalidov in se boril za njihove pravice. Po funkciji je bil terenski aktivist - poverjenik pri društvu invalidov in upokojencev v Slovenj Gradcu.

Mirko je imel veliko prijateljev, ki ga pogrešajo.

Klopca, na kateri je vedno rad posedal, "Pri prijatelju", se še ni ohladila, ko se je tega dne vračal domov v svojo sobico na Celjski cesti v Slovenj Gradcu in je v pomladnih travah ugasnilo njegovo težko, toda plodno življenje. Marjetice v travah so mu polepsale posteljo, v kateri je za vedno zaspal.

Zibelka njegovega življenja je stekla na Muti 21. avgusta leta 1945. Nato se je s starši in bratom preselil v Slovenj Gradec, kjer je nadaljeval svojo težko, toda plodno življensko pot. Bil je neustrašen borec za življenje, vedno nasmejan in pripravljen za šale, pogovor s prijatelji, pri katerih bodo za vedno ostale njegove sledi v srcih, ki so ga imeli radi.

Ko so nad njegovim veliko preranim grobom visele žalne zastave, je zapihal lahen vetrič, kot bi se v zastavah še zadnjič poslavljaj od njega in sonce mu je poklonilo svoje žarke v zadnji pozdrav.

Mirko je v srcih vseh zapustil globoko praznino in žalost. Njegove sledi bodo ostale povsod tam, kjer je plodno deloval v dobrobit družbe. Vedno se ga bomo spominjali.

Žalujoci: Brat Vojko z ženo Marjano, sorodniki in ostali prijatelji. Hvala pevcem za zapete žalostinke, govorniku in vsem, ki so se od tebe še zadnjič poslovili.

Berta Rupčič

* 1945
+ 2001

ZAHVALA

Ob tragični smrti moža in očeta

JOŽETA PRAPERTNIKA

izrekamo

ZAHVALO

vsem, ki ste se poklonili njegovemu spominu in ga pospremili na poti do poslednjega počivališča. Posebej hvaležni smo sorodnikom, prijateljem in znancem, številnim gozdarjem mislinjskega obrata, gasilcem prostovoljnega gasilskega društva Dovže in pihalni godbi iz Slovenj Gradca. Zahvaljujemo se pogrebni podjetju Jerneja Zaveršnika, pevcem in izvajalcem Tišine, dekanu Tinetu Tajniku in govorniku Marjanu Križaju.

Žalujoci: žena Marija, hčerka Olga, sinova Janez in Matija

VEČER Z LENČO FERENČAK

MILENA CIGLER GREGORIN

Dolga, ozka vinsko rdeča obleka, salonarji s penajst centimetrsko petko, lasje mehki in voljni, oči izrazite in globoke, obraz včasih zelo izčrpan in na hipe mladostno iskrič - to je Lenča Ferenčak, dramska igralka.

smo v mali ljubki dvoranici osupli sedeli in onemeli.

Tokrat se je v dvoranici gasilskega doma Dravograd, v torek 3. aprila pojavilo zemeljsko bitje, ki pa je s pridihom božanskega

navdiha odigralo razne vloge, kot je spogledljivka, potepinka ter kačja kraljica, ki prosi mamo, naj ji da modrosti, ker ne zna živeti in ne zna umreti. Bela kačja kraljica ji odgovora ne da. "Čakala boš svojega princa vse žive dni, čakala ga boš tisočletja. Čakala ga boš in ne dočakala", pravi prerokba iz davnih dni. "Vseeno je, kam grem, vseeno je, kam pridem, na koncu poti kačji otok ... na koncu poti previsna skala: iščem poti domov."

V njeni poeziji je toliko bolečine nad praznoto, nad nesmiselom bivanja. Lahko bi rekli, da človeka utesni. Toda tudi to je potrebno, da se individuom zamisli nad seboj, nad svetom. Zakaj bi morali vsi pesniki vriskati od veselja, če tega ne čutijo? Gospa Lenča je izjavila, da se je v času vojne počutila morasto in to je izrazila v pesmih. Žaluje nad izgubljenim otroštvom, nad vojno ("...črna boginja s tremi obrazi v prazno strmi. "Mami, kdaj bo konec vojne?")

Igralka nam je po končanem recitalu priznala, da je pesmi

pisala delno v Ljubljani med zadnjo (1991) vojno in delno v Dubrovniku. To je subtilna poezija, ki jo je težko opisovati. Polna je gneva, gnusa, prezira, obupa, nemira, polna je nemoči posameznika nad političnimi odločitvami, ki potegnejo za seboj nasilje, vojno.

Skratka: drobcena, majcena, suhcena gospa v vinsko rdeči dolgi ozki obleki nam je z gracioznostjo in eleganco podala snov, ki se je včasih vsi izognemo, ki pa je stalno prisotna v sleherniku. Zato se obrne k naravnim silam in prosi morje: "...svinčenosiva spenjena žival, me hoče zase, me hoče... ljubosumno, nenasitno, me krči v embrio, me vleče vase, v svojo mokro, slano materico..."

Recital je vreden pozornosti in gospa Lenča je vredna poslušanja in seveda tudi gledanja, Vlado Jakša pa s posebnimi instrumenti subtilno moč njene poezije včasih nadgradi s piščalki podobnim zvokom, včasih pa utiša in umiri.

Res, lep večer! ▲

DELAVNI IN USPEŠNI NA KULTURNEM PODROČJU

FRANC JURAČ

Prepoznavnost določenega kraja je predvsem odvisna od razvoja kraja in kulturnega življenja v njem. Tudi Šmiklavž pri Slovenj Gradcu je zadnja leta doživel velik razcvet s cestno povezavo z matično občino in z začetki šolstva v tem kraju pred več kot sto leti. Vzporedno z razvojem kraja je rasla potreba po obogatitvi kulturnega življenja in tako je bilo 1978 leta ustanovljeno Kulturno društvo Šmiklavž. V ustanovni listini društva je zapisano, da je društvo ustanovljeno z namenom združevanja ljudi v ljubiteljski dejavnosti petja, igralka in športa ter s tem spodbujanja kulturnega življenja v kraju. Kulturno društvo Šmiklavž je nad vse delavno in uspešno na vseh področjih, več o samam društvu pa nam je povedal predsednik Marjan Smonkar.

Marjan Smonkar, predsednik kulturnega društva Šmiklavž.

Foto Franc Jurač

preko deset različnih srečanj oziroma prireditev, ki so vsakokrat organizirane na zelo visokem amaterskem nivoju in so zelo dobro obiskane. To so prireditve; "Z DOBRO VOLJO V NAŠO VAS", GRAJSKI PIKNIK NA GRADU VODRIŽ in MIKLAJŽEVANJE ZA NAJMLAJŠE. Te prireditve so že postale tradicionalne in se ponajša z nenehnim vzponom kulturne vsebine. Vsaka organizacija omenjene prireditve vključuje sodelovanje krajanov celotnega kraja Šmiklavž kot tudi zaselkov Vodriž in

Graška gora, saj je kar okoli 40 odstotkov krajanov vključenih v društvo kot aktivni člani."

Vaše delo v društvu pa je bilo nadvse bogato zadnjih deset let?

"Res je, prav poseben vzpon pa je društvo doživelo v zadnjih desetih letih, ko smo z organizacijo grajskih piknikov na bližnjem gradu Vodriž (beri Widerdris) pritegnili pozornost tako domače kot tudi širše javnosti. V sklopu te prireditve, ki je bila v lanskem letu že deseta po vrsti, smo najprej pričeli s prikazovanjem starih kmečkih opravil in običajev, v zadnjem času pa smo pričeli uprizorjati odlomke iz znanih slovenskih dramskih del. V lanskem letu smo pripravili veseloigro "Burka o jezičnem dohtarju", ki smo jo primerno predstavili prav na tem gradu in ki je v nadaljevanju doživela kar 23 ponovitev po različnih krajih Slovenije in tudi v zamejstvu. Pa še z nečim se lahko ponasčamo v našem kraju. Veseli in ponosni smo na našo domačinko, na televizijsko igralko Jerco Mrzel, ki nam pri našem delu tudi veliko pomaga, za kar se ji seveda najlepše zahvaljujemo. Ne morem pa mimo tega, da omenim še nekaj. Tudi Emil Aberšek, ki je po

poklicu režiser v Novi Gorici in je naše gore list, nam je že pred tridesetimi leti režiral veseloigro "Burka o jezičnem dohtarju", ko pa smo po tridesetih letih letos ponovno to igro igrali pa je kot režiser te igre bil Emil zopet med nami"

Vaše delo in uspehi so vsestranski. Gotovo pa imate pred seboj tudi program dela?

"Ja naš nadaljni program dela Kulturnega društva Šmiklavž je usmerjen predvsem v razvijanje kulturnega življenja v kraju in promocija le-tega izven občinskih meja. Organizacija vseh teh prireditev pa pomeni za društvo velik finančni zalogaj, ki ga rešujemo s članarino in s pomočjo ljudi dobre volje v obliki donatorskih sredstev. Vsekakor pa bi si v prihodnje želeli več podpore s strani Zveze kulturnih organizacij Slovenj Gradec za naše kulturno delovanje, kot so jo deležna nekatera društva, ki le enkrat letno organizirajo kakšno prireditev ali pa skupine, ki delujejo pod krinko oživljanja ljudskih pesmi in običajev.

Zato pričakujem več razumevanja in pomoči od strani ZKO Slovenj Gradec, kar prav gotovo potrjuje naše vsestransko delo na kulturnem področju." ▲

POTOVANJE PO ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE IN KANADI

Avtor teksta in fotografij:

spec. MILAN TRETJAK, univ.dipl.inž.gozdarstva

Proučevanje atlasa, avtokart, vodnikov, pomoč Interneta, ... Optimalno bi bilo videti ZDA in Kanado hkrati, krožna pot je najbolj ekonomična, petnajst dni je skoraj maksimalni časovni domet, dnevno premagovanje kilometrov ne sme biti naporno, najpogostejše letalske povezave so v New York, izbira letnega časa in podobno so bile prve dileme, ki so značilno vplivale na organizacijo potovanja. Zavihal sem rokave, poiskal nekaj variant in na koncu pripravil šestnajstdnevno krožno varianto potovanja po severovzhodnem delu ZDA in Kanadi.

K delu me je spodbujal tudi kolega Silvo Pritržnik (direktor GG Slovenj Gradec), ki pa se potovanja s svojo ženo ni uspel udeležiti. Ekipo so sestavljali kolegi iz Zavoda za gozdove Slovenije Jani Mikeln, Ivan Štornik, Mirko Cehner; iz GG Slovenj Gradec kolega Branko Širnik z ženo Valerijo; znanci iz Pameč Tomaž Duler z ženo Alenko in Matjaž Duler z ženo Lilijano ter avtor članka s svojo boljšo polovico. Ekipa se je s prvotnih trinajstih udeležencev (nesrečna trinajstica) zmanjšala na enajst. Nekaj konzultacij, večernih srečanj in pod traso poti smo potegnili dokončno črto. Še rezervacija letalskih kart in najetje vozil, poti nazaj ni bilo več.

Dan D! Na Brniku smo se zbrali 19.4.2001. Po opravljenih carinskih formalnostih smo po dobri uri leta pristali v Munchnu. Polet iz Munchna do letališča Newark pri New Yorku je trajal nekaj več kot šest ur. Pristanek v Newarku in prve neprijetnosti. Z nekaj težavami se prebijemo preko emigracijske komisije, rezervirani avtomobili niso takšni kot smo pričakovali, vendar se po prvih šokih organiziramo in še isti večer odpeljemo proti prvemu cilju - polotoku Cape Cod. Prespimo na poti izven New Yorka. Zjutraj zbiramo prve vtise na vožnji preko zveznih držav New York, Connecticut in Massachusetts. V teh državah nismo videli tistega, kar smo v Ameriki pričakovali: montažne, največkrat lesene hiše, z zanemarjeno okolico pričajo o trdih življenjskih pogojih in o relativno nizkem standardu ne samo temnopoltega prebivalstva. Že res, da so nekateri bogati predeli naselij zelo lepo urejeni, vendar je teh malo. Pred prihodom na cilj smo pričali aretaciji brutalne ameriške policije: policijski avto blokira avtocesto (popolnoma ustavi ves promet!), druga policijska vozila obkrožijo nesrečnega voznika, ki na prvem izvozu ob avtocesti opravi za nas dokaj primitiven test ugotavljanja alkoholiziranosti: hodi po beli črti, stoji na eni nogi, se prijemlje izmenično za nos, ... Preverjanje traja kar nekaj časa, moja kamera pa neusmiljeno teče. Tudi to je Amerika.

Polotok Cape Cod s tako imenovano nacionalno obalo je naša najbolj vzhodna točka v Atlantiku. Preko sto kilometrov nepreglednih, ponekod zaraščanih sipin, se razprostira pred in okoli nas. Dolga peščena obala, umik morja ob oseki ter obilna turis-

Ponovna vrnitev v Severno Ameriko. Pobožna želja ali pa vendarle možnost? Po dveh potovanjih v letih 1996 in 1999 po zahodnem delu ZDA in Kanadi mi raziskovalna žilica ni dala miru. Za zaključeno podobo bi bilo potrebno videti še vzhodni del te celine. Zakaj ne v lastni režiji in z lastno ekipo? Izkušen je dovolj.

tično gostinska ponudba so dober porok za obisk tega predela. Večerni sprehod po pomolu, bose noge v pesku in mrzlem morju so zaznamovale naš prvi obisk na obali Atlantika.

Na poti proti Bostonu občudujemo številne mostove, ki prečkajo reke in morske zalive. Mostovi so veličastni, veliki in izjemno visoki. Kar preveč posnetkov izgubljam na teh tehnično dovršenih stvaritvah. Boston je naše prvo večje ameriško mesto. V nedeljo so ulice prazne zato številne stolpnice izgledajo še višje in bolj mogočne kot so v resnici. Odločimo se za organiziran ogled mesta z odprtim avtobusom, za ogled pristanišča z okolico pa najamemo manjšo turistično ladjo. Na križarjenju po mestu smo izvedeli skoraj vso zgodovino o vojni za kolonialno neodvisnost (Bostonski upor, 1770, Bostonska čajanka, 1773, Bitka za Bunker Hill, 1775). Boston nas je navdušil predvsem zaradi svoje nevsiljive sodobne arhitekture, ki se prepleta s starim mestnim jedrom in s starim, nekoč izjemno pomembnim pristaniščem. Zvečer smo se odpravili preko zveznih držav New Hampshire in Vermont ter prespali v kraju Brunswick severno od pristanišča Portsmouth.

Vreme je kot naročeno, sončno, preko 20°C. Na poti se večkrat ustavimo in občudujemo številna, še vedno zaledenela jezera. Na samotnih avtocestah kraljujejo ogromni tovornjaki (cestne križarke), ki z veliko hitrostjo drviijo po valovitih in neskončno ravnih cestah. Po prihodu v Bar Harbor (vrata nacionalnega parka Acadia) nastanejo prvi skupinski (zgodovinski!) posnetki. Nacionalni park Acadia je otok s površino preko 62 kvadratnih milj, zato se odločimo, da si ga ogledamo kar z avto-

mobilon in pogostimi postanki na dobro označenih stojnih točkah. Čudovita obala z značilnimi klifi nas prisili v daljši sprehod do edine peščene obale na otoku. Ogledamo si najvišjo goro Cadillac Mountain ter znano »grmečo luknjo«, kjer valovi ustvarjajo efekt grmenja pri udarjanju v tako ali drugače oblikovane strome klife. Dan v naravi je kar prehitro minil.

Za vožnjo proti severu je značilno postopno nižanje temperatur, posebno lepe so reke ter številna še vedno z ledom pokrita jezera, razgiban relief v zvezni državi Maine. Preko morske plošče Moosehead se približujemo najvišjemu pogorju v vzhodnem delu ZDA - to so Appalachi. Vegetaciji dajejo značilen pečat pretežno listnati gozdovi, ki z gospodarskega vidika nimajo večje vrednosti. Goloseki ob glavni prometni žili so v naših dušah dvigali temperaturo zato se ustavimo in pogovorimo z gozdarji na pomožnem skladišču lesa. Za ZDA je značilno golosečno gospodarjenje v pretežno zasebnih gozdovih ali pa posekajo le izbrana kvaliteta drevesa, ki so ekonomsko zanimiva za predelavo. Za tamkajšnje razmere je takšen način gospodarjenja še vedno sprejemljiv zaradi ogromne prostranosti teh dežel, vendar se na dolgi rok račun gotovo ne bo izšel. Gospodarsko zanimivih gozdov oziroma drevesnih vrst bo enostavno zmanjkalo! Podobno kot je prostrana dežela je veliko potezna tudi tehnologija dela. Delovni stroji so gigantski, procesorji imajo izjemne učinke dela (300 kubikov lesne mase na osem ur); krojenje in nakladanje poteka na začasnih skladiščih, kjer les tudi nakladajo na kamione z veliko prevozno kapaciteto. Proizvodnja je z eno besedo velikopotezna. Impozantno in hkrati zstrašujoče! Z mešanimi občutki smo zapustili začasno lesno skladišče, na katerem je bilo nekaj tisoč kubičnih metrov nekvadratnih sortimentov javorja. Kramljanje z ameriški gozdarji je bilo prijetno. Organizacija gozdarske službe je v skoraj vseh zveznih državah podobna:

USDA Forest Service (federalna gozdarska služba) skrbi za zvezne gozdove,

State Cooperative Extension (svetovna gozdarska služba) je namenjena svetovanju lastnikov gozdov,

Department of Natural Resource Sciences (oddelek za naravne vire) nadzoruje izvajanje del v gozdovih in daje soglasja za posege v prostor, Association of Consulting Foresters (izvajalska podjetja) za izvedbo del v gozdovih.

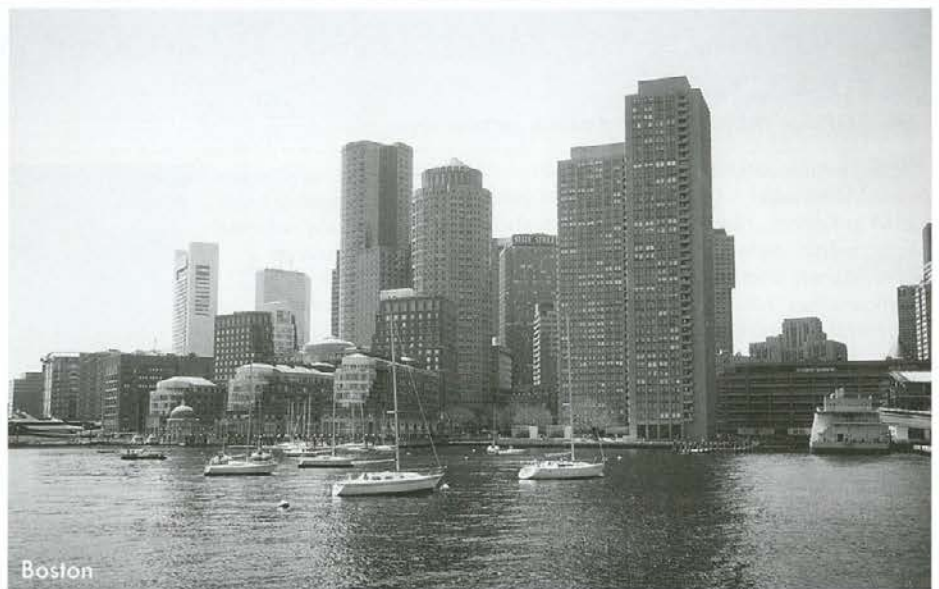
Primerjava z organizacijo naše službe ni smiselna, saj so prostorski, ekonomski in socialni pogoji pri nas popolnoma drugačni kot v ZDA.

Po prečkanju ameriško - kanadske meje (ponovno temeljito preverjanje emigrantske službe) smo zvečer prispeli do mesta Quebec. Očarljivo francosko mesto se

razteza ob reki St. Lawrence. Večerni sprehod je odkril utrip tega mesta, še lepše pa je to zgodovinsko mesto izgledalo v jutranjem soncu. Staro mestno jedro z utrdkami je edino z obzidjem obdano mesto severno od Mehike. Izjemno lep je mestni park Battlefield s številnimi zgradbami starejše francoske arhitekture in utrjenim mestnim obzidjem. Mesto je nastalo na indijanskem naselju plemena Irokezi in pomenijo v indijanskem jeziku »zožena reka«. Prevladujejo francosko govoreči prebivalci (94 %), mesto pa je od leta 1791 veljalo kot provincialna prestolnica francosko govorečih Kanadčanov.

Naslednji dan nadaljujemo s potjo ob slikoviti reki St. Lawrence. Težko se zopet navajamo na evropski merski sistem: milje zamenjajo kilometri, ponde kilogrami, galone litri, ... Le kazni za prometne prekrške so še vedno visoke in so v dolarjih (čeprav kanadskih). Vožnja do Montreala je potekala brez večjih zapletov. Uživali smo v tipični kanadski krajini, ki je zelo podobna severnoevropski. Trimilijonsko mesto Montreal je razpotegnjeno v nepregledno širino, le ožji poslovni center zaznamujejo sodobne stolpnice in visoki poslovni objekti. Napetosti med francosko in angleško govorečimi vsaj v javnem življenju ni zaslediti, čeprav še vedno prevladuje francoska kultura. Montreal velja za finančni, poslovni in transportni center s kar štirimi univerzami ter tako še vedno ostaja center francoske kulture. Ogledali smo si Olimpijski park, kjer so bile olimpijske igre zdaj že davnega leta 1976. Olimpijski (danes večnamenski) športni park je še vedno veličasten zaradi značilne školjkaste oblike (zgradbo so dokončali šele leta 1999) in značilnega ukrivljenega stolpa z napetimi žičnimi vrvmi, na katerega smo se povzpeli s posebnim dvigalom. Pred nami se je odprl pogled na značilno megalomansko poselitve z nepreglednim morjem stanovanjskih blokov, industrijskih objektov, poslovnih objektov in stanovanjskih hiš (za prebivalstvo 1,5 Slovenije!). Pogled na to človeško mravljišče podzavestno postavlja vprašanje, nadaljnega razvoja človeške civilizacije. Še isti dan nadaljujemo pot proti prestolnici Kanade - Ottawi, znani po čudoviti arhitekturi in bujnih vrtovih.

Ottawa je pravo nasprotje ameriških vele mest. Staro mestno jedro se razprostira na ogromnih parkovnih površinah ob rekah Ottawa in Rideau. Središče starega mestnega jedra zaznamuje impozantna parlamentarna zgradba v gotskem slogu. Tudi ostale vladne zgradbe okoli parlamentarnega hriba (vključno z dvorcem Laurier) so zgrajene v istem gotskem slogu. Mestno jedro je urejeno, čisto in presenetljivo prazno. Okolice starega mestnega jedra zaznamujejo ne previsoke in arhitektonsko preišljene sodobne zgradbe. Stara gotika se preliva v sodobno stekleno arhitekturo. Veličastno. Še preden uspemo urediti množico vtisov, smo že na poti proti Torontu. Potujemo preko regije Tisočerih otokov vzdolž jezera Ontario, ki je na oko bolj podobno morju kot jezeru. Izjemno vodna

to območje lepe kanadske krajine zaznamujejo številna jezera in reke. Vso pot nam delajo družbo kanadske gosi, ki se v značilnih klinastih oblikovanih jatah vračajo proti severu. Vmesni postanki na jezerih so pravi balzam za oči, saj je vodna gladina prekrita s tisočimi, ne, z milijoni osebkov te vrste. Prekrasen pogled, ni kaj! Iz romantike kanadske krajine nas predrami prometna gneča v predmestju Toronta. Osem pasovne ceste so dobesečno zatrpane s pločevino. Po polžje se premikamo v metropolo z 2,6 milijona prebivalcev. Mesto je doživelo svoj »boom« v osemdesetih letih in postalo finančno, komunikacijsko in poslovno središče angleško govorečih Kanadčanov. Arhitekturo tega mesta zaznamujeta predvsem jeklo in steklo. Sodobne stolpnice, poslovne in finančne zgradbe se lesketajo v različnih barvnih odtenkih večernega sonca. Povzpemo se na eno najvišjih zgradb na svetu CN Tower z višino 533 metrov. Pri 447 metrih se dvigalo ustavi, pogled na mesto iz te višine je veličasten, mesto od tod izgleda še večje kot je v resnici. Posebnost te opazovalne točke so s pleksi steklom prekrita talna odprtine po katerih hodijo obiskovalci in istočasno opazujejo mesto dobrih 400 metrov pod svojimi nogami. Ogledamo si še mestni stadion za ameriški baseball, ki ima največjo gibljivo streho na svetu. Kaj pa imajo sploh malega?

Od Toronta do Niagarskih slapov je vožnja preko kanala Welland relativno kratka. Paziti je potrebno le na hitrost vožnje, saj številne prometne table z izpisanimi višinami kazni opozarjajo na pretežno riogo na plinu. Sistem kazni je preprost: omejitev je 100 kilometrov na uro, pri 120 kilometrih na uro je kazen 120 dolarjev, pri 140 kilometrih na uro je kazen 140 dolarjev, od tu naprej se vsota podvoji. Učinkovito, ni kaj?! Reka Niagara povezuje jezera Erie in Ontario na meji med Kanado in ZDA. Na njej so slapovi, ki jih otok Goat deli na dva neenaka dela: ameriški slapovi (300 metrov široki in 59,9 metrov visoki) in kanadski ali Podkvasi slapovi (900 metrov široki in 48,2 metra visoki).

Občutki so mešani. Veličasten naravni fenomen se meša s preišljeno komercialno turistično ponudbo. V vsakem primeru je doživetje veličine teh slapov enkratni občutek, zelena barva vode in mavrice v večernem soncu jih še polepšajo. Niagarske slapove obišče letno okoli 12 milijonov obiskovalcev. Za mladoporočence so to ameriške Benetke.

Prečkanje kanadsko-ameriške meje in pot proti jugu ZDA. Zanimivosti se kar vrstijo, mi pa jih zajemamo s polno žlico. Ogledamo si muzej stekla v Corningu, še zanimivejši je način življenja ameriških Amishev v Lancstru. Zvezna država Pennsylvania je izjemno lepa, urejena in čista. Presenetile so nas tudi njene naravne lepote, zares lepo. V Gettysburgu si ogledamo prizorišče državljanske vojne. Trajala je od leta 1861 do 1865 in je bila ena najbolj krvavih v zgodovini ZDA. S to vojno so odpravili suženjstvo in postavili temelj za ustanovitev ZDA. V okolici mesta Gettysburg je armada severnih držav (Union Army) v juliju leta 1863 ustavila sile Konfederacije generala Lee-a. Za Američane zelo opevana, za nas pa manj zanimiva zgodovinska dejstva. V Yorku si ogledamo tovarno motornih koles Harley Davidson in nadaljujemo pot v nacionalni park Shenandoah v zvezni državi Virginia.

Dolina Shenandoah je lepa že zaradi spomladanske vegetacije in prijetnih temperatur v tem letnem času. Istoimenska reka se proti severovzhodu izliva v reko Potomac in daje svojevrsten pečat tej dolini. Na nebu lebdijo sokoli, ki so pravi mojstri jadrnanja. Košute se pasejo kar ob cesti in so skoraj domače. Zelene površine parka pomirjajo oči in dušo. Ta dan je kar prehitro minil.

Pred ogledom prestolnice ZDA mesta Washington preživimo dan v kolonialnem mestecu Williamsburg, katerega staro mestno jedro je v celoti restavrirano in predstavlja arhitekturo 17. in 18. stoletja. Za popolno sliko tega obdobja skrbijo domačini oblečeni v obleke tega obdobja in prikazujejo rokodelske in druge spretnosti primerne temu

zgodovinskemu obdobju. Izvirno in atraktivno hkrati.

Dan v Washingtonu nas preseniti s prometno gnečo in visokimi temperaturami, ki se gibljejo krepko preko 30° C. Če samo pomislim, da so bile temperature v Kanadi še pod ničlo ... Washington je zvezno glavno mesto ZDA od leta 1800 dalje, ime je dobilo po prvem ameriškem predsedniku Georgu Washingtonu. Mesto je z eno besedo en sam kulturni spomenik. Capitol (Kongres) je s svojo arhitekturo in dominantnostjo prav veličasten v središču mesta na Capitol Hillu. Park National Mall se razteza od Capitol Hilla do reke Potomac. Ob njem so številni muzeji, obelisk - značilni spomenik Georgu Washingtonu (je simbol tega mesta), Lincolnov spomenik, Jeffersonov spomenik in drugi. Bela hiša se kar nekako izgubi med temi kulturnimi znamenitostmi, prekrasna je železniška postaja, ki združuje sodobno arhitekturo z arhitekturo prejšnjega stoletja. Nacionalno pokopališče Arlington je preko reke Potomac in je zaradi svoje prostornosti in urejenosti zaščitni znak mesta Washington.

Tu je pokopanih preko 225.000 vojakov, vključno z veterani Kube in Vietnamca. Vroč, vendar zelo zanimiv in z vizualnimi vtisi natrpan dan je za nami. Ostaja še New York in krog bo zaključen.

Neznosna vročina (preko 35° C), agresivni taksisti rumenih taksijev, visoke cestnine in mostnine ter popolnoma zatrpna ulica Broadway so zahtevali precej napora pri prebijanju skozi ožji del New Yorka - Manhattan. Parkirali smo v stari luki blizu Brooklynskega mostu. Večina se nas je odločila za vodeno pot v nadstropnem »zgoraj brez« avtobusu. V relativno kratkem času smo spoznali znamenitosti New Yorka: zgornji in spodnji Manhattan, Lincolnov in Rockefellerjev center, univerzo Columbia, stolnico Sv. Janeza, razkošno 5. Avenijo, Kitajsko četrt, Little Italy, poslovni predel okoli Wall Streeta, Empire State Building, trgovski center, Broadway, kip svobode, itd. Zares je veliko za videti, vendar je New York veliko lepši v filmih kot v resnici. V vsej svoji veličini je zares impozantno mesto, še posebej če ga pogledate preko Brooklynskega mostu. Vendar New York ni tisto, kar sem pričakoval. Lepo ga je enkrat videti in nič več.

Zadnji dan v ZDA, vračamo se na letališče Newark. Oba navigatorja Jani in Ivan sta že po malem utrujena, vsi pa pri sebi urejamo množico informacij, s katerimi smo se seznanili v zadnjih petnajstih dnevih. Ocena: dober program (tudi priznanje organizatorju), ker smo veliko videli (del ZDA in Kanade), prevozili smo preko 5.200 kilometrov, skupina je delovala homogeno, brez konfliktov, navigacija je bila zelo dobra (čeprav bo o najsodobnejši tehniki še pisala zgodovina), vozniki so se hitro prilagodili ameriški gneči, skratka vse je potekalo brez večjih zapletov.

Ko se letalo v večernih urah dvigne nad New Yorkom se utrujeni, vendar zadovoljni z množico še neurejenih vtisov in lepih spominov vračamo domov. ▲

POTOVANJE PO ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE IN KANADI

Niagarski slapovi (ameriški del)

Pred nacionalnim parkom Acadia

CN - Tower (533 m) v Torontu

Capitol v Washingtonu

GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC

Vorančev trg 1
2380 Slovenj Gradec
Telefon, nc: 88 43 332, Faks: 88 42 684
E-mail: viharnek@gg-sg.si

SERVIS

Če ste lastnik tovornega vozila, gradbenega ali kmetijskega stroja, potem prav gotovo potrebujete nekoga, ki vam bo pomagal skrbeti zanj.

S svojimi dolgoletnimi izkušnjami in usposobljenimi delavci vam nudimo:

- vzdrževanje vseh vrst tovornih vozil z nadgradnjami
- montažo in vzdrževanje hidravličnih dvigal
- merjenje tlakov in nastavitve varnostnih ventilov
- avtooptiko za tovorna vozila - merjenje nastavitve stekanja koles in osi z lasersko optično merilno napravo
- centriranje koles za tovorna vozila
- demontažo in montažo avto-

plaščev tovornih vozil, gradbenih strojev in traktorjev do velikosti 56"

- prodajo vseh vrst avtoplaščev proizvajalcev Bandag, Sava, Semperit, Goodyear, Debica,...
- po konkurenčnih cenah obnovo izrabljenih pnevmatik
- pranje tovornih vozil z ročno enokratno napravo
- vzdrževanje in popravilo gradbene mehanizacije
- vzdrževanje in popravilo kmetijske mehanizacije (smo po-oblašeni servis traktorjev UNI-VERSAL)
- montažo in popravilo gozdarskih vitlov
- varenje, struženje, rezkanje

Obiščite nas ali pokličite za dodatne informacije!

PE SERVISI
Pameče 151, 2380 Slovenj Gradec
☎ (02) 88 46 100
Telefax: (02) 88 46 109

T R G O V I N A

LES

SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA

V naši gozdarski trgovini LES v Slovenj Gradcu in Radljah vam nudimo vse, kar potrebujete za delo v gozdu: vso gozdarsko orodje in opremo za posek in spravilo lesa, kolesne verige za traktor ali tovornjak, zaščitna sredstva in oblačila za gozdarje, kosilnice in motorne kose, škarje za živo mejo, motokultivatorje in še vse ostalo za delo v gozdu in na vrtu, itd...

Oglasite se pri nas.

SLOVENJ GRADEC,
Cesta na Štībuh 1
☎ 88/501 620,
faks 88/42 684
RADLJE (Dvorec),
Koroška cesta 68
☎ 88/71 423,
faks 88/71 239

koroška banka

Koroška banka d.d. Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke

DOBRODOŠLA V 80 DRŽAVAH SVETA

Spoštovani !

Veseli nas, da vam lahko predstavimo novo, razširjeno možnost uporabe vaše kartice tekočega računa BA/Maestro.

Poslovanja s kartico BA/Maestro ste se imetniki tekočega računa v Koroški banki že dodobra privadili: dvig gotovine pri bančnih avtomatih in plačevanje s kartico na vse številnejših prodajnih mestih je postalo povsem običajno.

Prav tako kot v Sloveniji boste lahko z že zamenjanimi karticami odslej poslovali tudi v tujini.

Vsaka kartica BA/Maestro velja dve leti in jo v banki pred potekom veljave vsem imetnikom avtomatsko zamenjamo, osebna številka pa ostane nespremenjena. Vse kartice, ki bodo zamenjane od junija 2001 naprej, boste lahko uporabljali tudi v tujini.

Kartico pa vam lahko zamenjamo tudi pred potekom veljavnosti. Za predčasno izdajo nove, mednarodno veljavne kartice, oddate zahtevek v poslovalnici banke. Za predčasno zamenjavo kartice vam bomo zaračunali stroške izdelave kartice in poštnine, kar znaša 500 tolarjev.

Če boste v tujini potrebovali gotovino, jo boste lahko dvignili s svojo kartico BA/Maestro. Za vsak dvig gotovine pri bančnih avtomatih v tujini boste plačali 400 tolarjev, ne glede na višino zneska.

Želimo vam prijetno poslovanje z vašo BA/Maestro kartico tako doma kot v tujini!

Koroška banka d.d.
Bančna skupina NLB
Glavni trg 30, Slovenj Gradec